

AKTIVNOSTI REPUBLIKE AUSTRIJE NA IMPLEMENTACIJI SETA MJERA KOLEKTIVNE SIGURNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI U PERIODU OD 1991. DO 1992. GODINE

DOI 10.51558/2712-1178.2020.6.1-2.61

UDK: 327.56(436):342.78(497)*1991/1992
Pregledni naučni rad**Ahmed Omerović, MA,**

doktorant Pravnog fakulteta Univerziteta u Tuzli

email: ahmed.omerovic@yahoo.com

SAŽETAK

Organi Ujedinjenih nacija (UN) imaju primarnu odgovornost u sistemu kolektivne sigurnosti. Vijeće sigurnosti UN-a je organ sa široko postavljenim nadležnostima u pogledu očuvanja međunarodnog mira i sigurnosti. Shodno tome ovaj organ donosi preporuke i odluke s ciljem uspostave međunarodnog mira i sigurnosti. Također, donosi mjere koje ne uključuju upotrebu oružane sile, ali i one koje uključuju. U odnosu na Vijeće sigurnosti Generalna skupština UN-a ima supsidijarnu ulogu u pogledu očuvanja međunarodnog mira i sigurnosti. Republika Austrija je u periodu od 1990. do 1992. godine bila nestalna članica Vijeća sigurnosti UN-a. Za Austriju je bilo važno da sistem kolektivne sigurnosti Ujedinjenih nacija funkcionira, imajući u vidu da joj je područje bivše Jugoslavije u neposrednom susjedstvu, kao i činjenicu da su, posebno u Bosni i Hercegovini, prekršeni osnovni principi međunarodnog prava. U vezi s tim zvaničnici Republike Austrije u Ujedinjenim nacijama inicirali su, učestvovali u pripremi i izglasavanju više rezolucija Vijeća sigurnosti UN-asa ciljem implementacije određenih mjera kolektivne sigurnosti u Bosni i Hercegovini. Najznačajniji akti koji su u vezi s implementacijom seta mjera kolektivne sigurnosti usvojeni u organima Ujedinjenih nacija uz snažan angažman Republike Austrije su: rezolucije 749 i 752 Vijeća sigurnosti UN-a (aktivnosti Republike Austrije u zaustavljanju rata u Bosni i Hercegovini u ranoj fazi), Rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a 757 (ekonomske sankcije SR Jugoslaviji), Rezolucija 761 Vijeća sigurnosti UN-a (upućivanje UNPROFOR-a na sarajevski aerodrom), Rezolucija 764 Vijeća sigurnosti UN-a (prijedlog za uvođenje prisilnih mjera), rezolucije 770 i 771 Vijeća sigurnosti UN-a (dostava humanitarne pomoći Bosni i Hercegovini i njeno pravo na samoodbranu), Rezolucija 779 Vijeća sigurnosti UN-a (pravo na povratak

protjeranih), Rezolucija 781 Vijeća sigurnosti UN-a (uspostavljanje zone zabrane letenja), Rezolucija 787 Vijeća sigurnosti UN-a (prijedlog za uspostavljanje zaštićenih zona), rezolucije 48/88 i 49/10 Generalne skupštine UN-a (zahtjev za ukidanje embarga na naoružanje za Bosnu i Hercegovinu).

Ključne riječi: *Ujedinjene nacije, sistem kolektivne sigurnosti, mjere kolektivne sigurnosti, Republika Austrija, Bosna i Hercegovina*

Uvod

Mehanizam koji su Ujedinjene nacije (UN) uspostavile radi očuvanja međunarodnog mira i sigurnosti najčešće se naziva sistem kolektivne sigurnosti i fokusiran je na zaštitu svih članica UN-a od svakog potencijalnog narušioaca mira. Shodno tome, prvo ćemo u radu objasniti šta su mjere kolektivne sigurnosti, koji organi Ujedinjenih nacija su nadležni za njihovo donošenje te kako se ti mehanizmi praktično primjenjuju.

U ovom radu ćemo objasniti primjenu mjera kolektivne sigurnosti u odnosu na Bosnu i Hercegovinubudući da je kao međunarodnopravno priznata država, a od 22. maja 1992. godine i članica Ujedinjenih nacija, postala žrtva agresije. Posebno ćemo obraditi mjere kolektivne sigurnosti u pogledu Bosne i Hercegovine za koje se zalagala Republika Austrija, koja je u periodu od 1990. do 1992. godine bila nestalna članica Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija.

U radu ćemo predstaviti veći dio akata usvojenih temeljem normativne i institucionalne aktivnosti ključnih organa Ujedinjenih nacija, a u čijem predlaganju, pripremi ili usvajanju je učestvovala Republika Austrija, a koji se odnose na implementaciju seta mjera kolektivne sigurnosti u Bosni i Hercegovini. To su najčešće rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a, Generalne skupštine UN-a, ali i izjave predsjednika Vijeća sigurnosti. Također ćemo navesti, na osnovu stenograma sjednica Vijeća sigurnosti UN-a, izjave koje su davali zvaničnici Republike Austrije u toku rasprave o stanju u Bosni i Hercegovini.

Treba naglasiti da je Republici Austriji kao maloj državi u Evropi, koja nije uključena u vojne saveze (zbog svoje odluke o stalnoj neutralnosti), važno da se dosljedno primjenjuju principi međunarodnog javnog prava i sistem kolektivne sigurnosti Ujedinjenih nacija. Politika dosljednog zalaganja za ove principe posebno je bila izražena

u periodu sukoba na području bivše Jugoslavije, tj. u neposrednom susjedstvu Austrije.

U ovom radu, iako latentno, dat ćemo kratke odrednice ključnih elemenata koji su determinisali međunarodne odnose u periodu od 1991. do 1995. godine.

Sistem kolektivne sigurnosti

Ujedinjene nacije uspostavile su sistem za očuvanje međunarodnog mira i sigurnosti, a taj mehanizam se najčešće naziva sistem kolektivne sigurnosti. Prvi cilj Ujedinjenih nacija, sadržan u članu 1. Povelje UN-a, upravo je očuvanje međunarodnog mira i sigurnosti.¹ U ovom članu Povelje se kao cilj navodi:

Održavati međunarodni mir i sigurnost i u tu svrhu poduzimati djelotvorne kolektivne mjere radi sprečavanja i otklanjanja prijetnji miru, suzbijanja čina agresije ili drugih oblika narušavanja mira. Ostvarivati mirnim sredstvima i u skladu s principima pravde i međunarodnog prava uređenje ili rješenje međunarodnih sporova ili situacija koje bi mogle dovesti do narušenja mira.²

Sistem kolektivne sigurnosti Ujedinjenih nacija sastoji se od preventivnih i represivnih mjera. U pogledu preventivnih mjera organi Ujedinjenih nacija ne mogu usvajati odluke koje bi pravno obavezivale strane u sporu. Međutim, kod represivnih mjera je situacija sasvim drugačija. Ako dođe do prijetnje miru, narušavanja mira ili agresije, Vijeće sigurnosti može, radi održavanja ili uspostavljanja međunarodnog mira i sigurnosti, usvajati ne samo preporuke nego i pravno obavezujuće odluke.³

1 Softić, S. (2012), *Međunarodno pravo*, DES d.o.o., Sarajevo, str. 441

2 Povelja UN-a/ Charter of the United Nations, The International Law Quarterly, Vol. 1, No. 1/1947, 91 *To maintain international peace and security, and to that end: to take effective collective measures for the prevention and removal of threats to the peace, and for the suppression of acts of aggression or other breaches of the peace, and to bring about by peaceful means, and in conformity with the principles of justice and international law, adjustment or settlement of international disputes or situations which might lead to a breach of the peace;*

3 Dimitrijević, V. et al. (2007), *Osnovi međunarodnog javnog prava*, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 281-282

Za razliku od organizacija za kolektivnu samoodbranu, sistem kolektivne sigurnosti Ujedinjenih nacija fokusiran je na zaštitu svih svojih članica od svakog potencijalnog narušioča mira. Ovaj sistem nastoji da i po cijenu prinudnih mjera zaštiti sigurnost svih članica. Shodno tome, sve članice bi trebale da ono što smatraju svojim nacionalnim interesom podrede održavanju međunarodnog mira i sigurnosti.⁴

1.1. Uloga Vijeća sigurnosti UN-a u sistemu kolektivne sigurnosti

Vijeće sigurnosti UN-a zamišljeno je kao manji i operativniji organ od Generalne skupštine UN-a. Nadležnosti Vijeća sigurnosti UN-a ograničena su na pitanja međunarodnog mira i sigurnosti,⁵ s tim da u ovom domenu ima dalekosežna ovlaštenja. Ovaj organ učestvuje u prijemu novih članica u Ujedinjene nacije, na osnovu njegove preporuke Generalna skupština UN-a bira generalnog sekretara UN-a, a sa Generalnom skupštinom ovaj organ bira sudije Međunarodnog suda pravde. Vijeće sigurnosti je u neprekidnom zasjedanju, a predsjedavaju mu države članice koje se mijenjaju svakog mjeseca po abecednom redu. Ovaj organ ima petnaest članica, od kojih je pet stalnih i deset nestalnih. Stalne članice su: Republika Francuska, Narodna Republika Kina, Ruska Federacija, Sjedinjene Američke Države i Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske. Nestalne članice bira Generalna skupština UN-a na period od dvije godine po regionalnom principu.⁶

Nadležnosti Vijeća sigurnosti UN-a u sistemu kolektivne sigurnosti objasniti ćemo kroz kategorije koje slijede.

1.1.1. Prvenstvena odgovornost za mir

U članu 24. Povelje Ujedinjenih nacija prvenstvena odgovornost za mir data je Vijeću sigurnosti UN-a.⁷ U ovom članu Povelje stoji:

4 Dimitrijević, V. et al., *Osnovi međunarodnog javnog prava*, 282

5 Nadležnosti iz oblasti međunarodnog mira i sigurnosti temelje se na glavi VII Povelje UN-a. Softić, S. *Međunarodno pravo*, 441-442

6 Dimitrijević, V. et al., *Osnovi međunarodnog javnog prava*, 117-118

7 Degan, V. Đ. (2006), *Međunarodno pravo*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci,

Da bi se osigurala brza i djelotvorna akcija Ujedinjenih nacija, njihovi članovi povjeravaju Vijeću sigurnosti prvenstvenu odgovornost za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti, i pristaju da Vijeće sigurnosti radi u njihovo ime kad obavlja svoje dužnosti na osnovu te odgovornosti.⁸

Odluke koje Vijeće sigurnosti Ujedinjenih nacija donosi odnose se na sve države članice, kako se navodi u članu 25. Povelje UN-a. Zaključci koje Vijeće sigurnosti UN-a donosi s ciljem rješavanja međunarodnih sporova u pravilu su preporuke, međutim, u slučajevima prijetnje miru, narušavanja mira ili čina agresije, ovaj organ na osnovu glave VII Povelje može, osim preporuka, donijeti i obavezujuće odluke. Ovaj sistem upotpunjen je članom 103. Povelje, prema kojem obaveze država članica Ujedinjenih nacija iz Povelje prevladavaju nad njihovim obavezama iz bilo kojeg drugog međunarodnog sporazuma.⁹

1.1.2. Kvalifikacije nastalog stanja

U skladu sa članom 39. Povelje Ujedinjenih nacija, Vijeće sigurnosti UN-a, prije nego usvoji mjere koje smatra potrebnim, mora utvrditi postojanje neke prijetnje miru, narušavanja mira ili čina agresije.¹⁰ U spomenutom članu Povelje se navodi:

Vijeće sigurnosti utvrđuje postojanje svake prijetnje miru, narušavanje mira ili čina agresije i daje preporuke ili odlučuje koje će se mjere poduzeti u skladu s članovima 41. i 42. radi održavanja ili uspostavljanja međunarodnog mira i sigurnosti.¹¹

Rijeka, 804

8 Povelja UN-a/ Charter of the United Nations, ILQ, 97: *In order to ensure prompt and effective action by the United Nations, its Members confer on the Security Council primary responsibility for the maintenance of international peace and security, and agree that in carrying out its duties under this responsibility the Security Council acts on their behalf.*

9 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 804

10 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 804-805

11 Povelja UN-a/Charter of the United Nations, ILQ, 100 *The Security Council shall determine the existence of any threat to the peace, breach of the peace, or act of aggression and shall make recommendations, or decide what measures shall be taken in accordance with Articles 41 and 42, to maintain or restore international peace and security.*

Na takvu situaciju Vijeće sigurnosti UN-a može upozoriti svaka članica Ujedinjenih nacija, Generalna skupština ili generalni sekretar UN-a, a nastanak pomenutog stanja može i samo utvrditi. U tu svrhu Vijeće sigurnosti UN-a može, ali i ne mora, pokrenuti prethodnu istragu u skladu sa članom 34. Povelje UN-a. Nakon što utvrdi činjenice, Vijeće sigurnosti UN-a ih treba kvalificirati. Ovo nije uvijek jednostavan zadatak s obzirom na mogućost veta stalnih članica Vijeća sigurnosti. U praksi se pokazalo da je teško konstatovati da je agresor neka od država koje su stalne članice Vijeća sigurnosti ili zemlja pod njihovom zaštitom.¹²

Kvalifikacije stanja opasnog za međunarodni mir zavise od okolnosti u konkretnom slučaju, ali i o političkoj procjeni i odnosima između stalnih članica Vijeća sigurnosti UN-a. Najšira je kategorija *prijetnje miru* s obzirom da ju je najteže objektivno definisati. U Povelji UN-a je predviđena i kao izraz iz nužde, kada se čini da postoje okolnosti *narušavanja mira* ili *čina agresije*, ali se smatra da je djelovanje Vijeća sigurnosti nužno kako bi se održao međunarodni mir. Ovakvom kvalifikacijom se izbjegava prigovor povrede principa neintervencije UN-a, a koji spadaju u unutrašnje nadležnosti neke države, shodno stavu 7. člana 2. Povelje UN-a.¹³

Iako je Generalna skupština UN-a 1974. godine usvojila definiciju agresije u Rezoluciji 3314 (XXIX), Vijeće sigurnosti UN-a gotovo nikada nije u svojim rezolucijama označilo neko stanje agresijom niti je proglasilo neku državu agresorom, čak ni onda kada je nalagalo mjere prema glavi VII Povelje. Smatra se da je pri tome bila namjera da se očuvaju izgledi za političko rješavanje krize pristankom svih strana u sukobu, uključujući i samog agresora. Međutim, bez obzira da li Vijeće sigurnosti UN-a okvalifikuje neku situaciju *prijetnjom miru*, *narušavanjem mira* ili *činom agresije*, ono prema glavi VII Povelje uvijek ima pravo svojim odlukama propisati mjere koje su pravno obavezujuće za sve države članice Ujedinjenih nacija.¹⁴ U članu 1. navedene rezolucije agresija se definira na sljedeći način:

Agresija je upotreba oružane sile od strane jedne države protiv suvereniteta, teritorijalnog integriteta ili političke nezavisnosti druge države, ili upotreba sile na bilo koji drugi način koji nije u skladu s Poveljom Ujedinjenih nacija, kako je utvrđeno u ovoj definiciji.¹⁵

12 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 805

13 Ibid., 805

14 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 805-806

15 *Definition of Aggression Resolution 3314 (XXIX)*, The American Journal of

1.1.3. Privremene mjere

Prije utvrđivanja činjenica i njihove kvalifikacije Vijeće sigurnosti UN-a može pozvati strane da se pridržavaju privremenih mjera, koje ono smatra potrebnim i poželjnim. Svrha privremenih mjera je da se spriječi pogoršanje nastale situacije. U članu 40. Povelje se navodi:

Da bi se spriječilo pogoršanje situacije, Vijeće sigurnosti, prije nego što dadne preporuke ili odluči o mjerama predviđenim u članu 39, može pozvati odnosne strane da se pridržavaju privremenih mjera koje ono smatra potrebnim ili poželjnim. Te privremene mjere nipošto ne zadiru u prava, zahtjeve ili položaj odnosnih strana. Vijeće sigurnosti uzima primjereno u obzir neprihvatanje tih privremenih mjera.¹⁶

Ovdje je riječ još uvijek o neobavezujućim preporukama koje ne sadrže nikakvu osudu. Shodno ovom Vijeće sigurnosti UN-a pozove strane *da trenutno obustave sva neprijateljstva, da se njihove oružane snage vrate na početne položaje, ili da ne poduzimaju ništa što bi pogoršalo nastalu situaciju*. Tu se uvijek radi o mjerama privremenog karaktera s namjerom da se atmosfera smiri i da se omogućuje pregovori ili neki drugi način rješavanja spora mirnim putem.¹⁷

1.1.4. Preporuke i odluke Vijeća sigurnosti UN-a

U situacijama koje se smatraju opasnim za mir Vijeće sigurnosti UN-a može svojim rezolucijama davati preporuke državama na koje se odnosi slučaj ili svim članicama Ujedinjenih nacija. O tome da li se

---

International Law, Vol. 69, No. 2/1975, 480-483

Aggression is the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations, as set out in this Definition.(...)

16 Povelja UN-a/Charter of the United Nations, ILQ, 100-101 *In order to prevent an aggravation of the situation, the Security Council may, before making the recommendations or deciding upon the measures provided for in Article 39, call upon the parties concerned to comply with such provisional measures as it deems necessary or desirable. Such provisional measures shall be without prejudice to the rights, claims, or position of the parties concerned. The Security Council shall duly take account of failure to comply with such provisional measures.*

17 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 806-807

u rezoluciji radi o običnoj preporuci ili obavezujućoj odluci može se zaključiti iz teksta donesenog akta. Ako bi se neka država oglušila o preporuku koja joj je upućena, protiv nje bi se u sljedećim rezolucijama donijele odluke i sankcije. Shodno tome, pravni domašaj preporuka je relativan, a slično je i sa izjavama predsjednika Vijeća sigurnosti, koje u formalnom smislu i nisu rezolucije.¹⁸

U odlukama Vijeća sigurnosti obično se navodi da ovaj organ djeluje prema glavi VII Povelje UN-a, a rjeđe se poziva na članove 41, 42. ili 25. Povelje UN-a. Mjere koje Vijeće sigurnosti UN-a poduzima svojim odlukama prema glavi VII Povelje mogu se podijeliti na one koje ne uključuju upotrebu sile i na one koje uključuju upotrebu sile.¹⁹

1.1.5. Mjere koje ne uključuju upotrebu oružane sile

Vijeće sigurnosti UN-aima širok izbor ovakvih mjera koje može poduzeti kako bi provelo svoje odluke. U skladu sa Poveljom UN-a, ono može naložiti svim članicama UN-a ili samo nekima od njih da primjenjuju te mjere. U članu 41. Povelje UN-a se navodi:

Vijeće sigurnosti može odlučiti kakve mjere, koje ne uključuju upotrebu oružane sile, treba poduzeti da se provedu u djelo njegove odluke, i može pozvati članice Ujedinjenih nacija da primijene te mjere. One mogu obuhvatiti potpuni ili djelimični prekid ekonomskih odnosa te željezničkih, pomorskih, zračnih, poštanskih, telegrafskih, radio i drugih sredstava veze, kao i prekid diplomatskih odnosa.²⁰

Ovu vrstu mjera Vijeće sigurnosti UN-a je često koristilo. U praksi su se pojavile mnoge poteškoće, uključujući i činjenicu da ekonomske sankcije ponekad ne pogađaju samo državu protiv koje su usmjerene, već i zemlje u njenom susjedstvu. Još jedna slabost ekonomskih sankcija i drugih mjera koje ne uključuju upotrebu oružane sile je što se tek pokazuju učinkovitima na duži vremenski period. Također, ove

18 Ibid., 807

19 Ibid., 807

20 Povelja UN-a/Charter of the United Nations, ILQ, 101 *The Security Council may decide what measures not involving the use of armed force are to be employed to give effect to its decisions, and it may call upon the Members of the United Nations to apply such measures. These may include complete or partial interruption of economic relations and of rail, sea, air, postal, telegraphic, radio, and other means of communication, and the severance of diplomatic relations.*

mjere odmah pogađaju civilno stanovništvo te države, uključujući i manjine koje mogu biti žrtva represivnog režima, ali ne i vlastodržce koji su odlučni da nastave sa provođenjem agresivne politike. Ove mjere pogotovo nisu sredstvo da se brzo zaustavimeđunarodni zločiniza koje je odgovoran režim.²¹

1.1.6. Mjere koje uključuju upotrebu oružane sile (oružana akcija)

Kada Vijeće sigurnosti UN-a smatra da mjere koje ne uključuju upotrebu oružane sile nisu adekvatan odgovor na ugrožavanje međunarodnog mira i sigurnosti, ono može primijeniti i represivne mjere.²² U članu 42. Povelje UN-a se navodi:

Ako Vijeće sigurnosti smatra da mjere predviđene članom 41. ne bi odgovarale ili ako se pokazalo da ne odgovaraju, ono može, uz pomoć zračnih, pomorskih ili kopnenih snaga, poduzeti takvu akciju kakvu smatra potrebnom za održavanje ili uspostavljanje međunarodnog mira i sigurnosti. Ta akcija može obuhvatiti demonstracije, blokadu i druge operacije zračnih, pomorskih ili kopnenih snaga Ujedinjenih nacija.²³

U Povelji UN-a predviđeno je na koji način Vijeće sigurnosti u ovoj oblasti može učinkovito djelovati.²⁴ U stavu 1. člana 43. Povelje stoji:

Da bi pridonijeli održavanju međunarodnog mira i sigurnosti, svi članovi Ujedinjenih nacija se obavezuju da će staviti na raspolaganje Vijeću sigurnosti, na njegov poziv i u skladu s posebnim sporazumom ili sporazumima, oružane snage, pomoć i olakšicepotrebne za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti, uključujući i pravo prolaska.²⁵

21 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 808-809

22 *Ibid.*, 809

23 Povelja UN/Charter of the United Nations, ILQ, 101 *Should the Security Council consider that measures provided for in Article 41 would be inadequate or have proved to be inadequate, it may take such action by air, sea, or land forces as may be necessary to maintain or restore international peace and security. Such action may include demonstrations, blockade, and other operations by air, sea, or land forces of Members of the United Nations.*

24 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 809

25 Povelja UN/Charter of the United Nations, ILQ, 101 *All Members of the United Nations, in order to contribute to the maintenance of international peace and security, undertake to make available to the Security Council, on its call and in*

U vezi s ovim u članu 45. Povelje se navodi:

Da bi se Ujedinjeni narodi osposobili za poduzimanje hitnih vojnih mjera, članovi države neposredno raspoložive kontingente svojih zračnih snaga radi zajedničke međunarodne prisilne akcije.²⁶

Shodno navedenom, Poveljom UN-a je predviđeno stvaranje snaga Ujedinjenih nacija na osnovu sporazuma sa državama članicama, a pomoću kojih bi Vijeće sigurnosti trebalo suzbijati prijetnje miru, narušavanje mira ili čin agresije. Glava VII Povelje UN-a predviđa još i osnivanje Odbora vojnog štaba sastavljenog od načelnika štabova (ili njihovih zamjenika) stalnih članica da savjetuje Vijeće sigurnosti UN-a i da mu pomaže u svim pitanjima koja se odnose na vojna sredstva za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti.²⁷

Kao direktna posljedica izbijanja hladnog rata, već u trenutku uspostavljanja organa UN-a, nikada nije bio sklopljen niti jedan sporazum sa državama članicama na način kako je predviđeno Poveljom UN-a. Do danas je samo jedna oružana intervencija Ujedinjenih nacija vođena na osnovu propisa iz glave VII Povelje UN-a, iako opet ne onako kako svaka njena odredba predviđa.²⁸

1.2. Uloga Generalne skupštine UN-a u sistemu kolektivne sigurnosti

Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija, shodno Povelji UN-a, pripada supsidijarna uloga naspram Vijeća sigurnosti ne samo u rješavanju sporova već i u pogledu svih drugih mjera za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti.²⁹ Ovlaštena Generalne skupštine i Vijeća sigurnosti u ovoj materiji su kvalitativno različita. Mada Gen-

---

accordance with a special agreement or agreements, armed forces, assistance, and facilities, including rights of passage, necessary for the purpose of maintaining international peace and security.

26 Povelja UN/Charter of the United Nations, ILQ, 102: *In order to enable the United Nations to take urgent military measures, Members shall hold immediately available national air-force contingents for combined international enforcement action. (...)*

27 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 809

28 *Ibid.*, 810-811

29 *Ibid.*, 812

eralna skupština, krećući se unutar svojih Poveljom ustanovljenih, to jest limitiranih ovlaštenja, može donositi preporuke koje imaju znatnu moralnu težinu (s obzirom na autoritet organa koji ih daje), ipak, Vijeće sigurnosti (s obzirom na prisilu koja stoji iza njegovih odluka) donosi obavezujuće odluke.³⁰ U stavu 2. člana 11. Povelje UN-a se navodi:

Generalna skupština može raspravljati o svim pitanjima koja se odnose na održavanje međunarodnog mira i sigurnosti, a koja pred nju iznese bilo koji član Ujedinjenih nacija ili Vijeće sigurnosti ili, u skladu s članom 35, stav 2, država koja nije članica Ujedinjenih nacija, i može, uz izuzetak predviđen u članu 12, u pogledu svih takvih pitanja davati preporuke državi ili državama kojih se to tiče ili Vijeću sigurnosti, ili i državama i Vijeću sigurnosti. Svako takvo pitanje koje iziskuje akciju Generalna skupština upućuje Vijeću sigurnosti prije ili poslije rasprave.³¹

Iako se u navedenom članu 11. navodi da svako pitanje u kojem je potrebna akcija Generalna skupština UN-a upućuje Vijeću sigurnosti, prema članovima 10. i 14. Povelje UN-a, ona ipak može raspravljati o svim pitanjima koja ulaze u okvir Povelje UN-a, i može preporučivati mjere za mirno uređenje svake situacije. Generalna skupština UN-a može davati preporuke državama članicama i Vijeću sigurnosti UN-a.³²

U rezoluciji 377A(V) koju je usvojila Generalna skupština UN-a 3. novembra 1950. godine predviđen je mehanizam kojim bi se uklonile praznine u sistemu kolektivne sigurnosti iz Povelje UN-a, a koje se javljaju kada neka od stalnih članica blokira sve akcije Vijeća sigurnosti UN-a prilikom donošenja odluka u vezi sa međunarodnim

30 Softić, S., *Međunarodno pravo*, 461

31 Povelja UN/Charter of the United Nations, ILQ, 94 *The General Assembly may discuss any questions relating to the maintenance of international peace and security brought before it by any Member of the United Nations, or by the Security Council, or by a state which is not a Member of the United Nations in accordance with Article 35, paragraph 2, and, except as provided in Article 12, may make recommendations with regard to any such questions to the state or states concerned or to the Security Council or to both. Any such question on which action is necessary shall be referred to the Security Council by the General Assembly either before or after discussion.*

32 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 812

mirom i sigurnosti.³³ U rezoluciji se navodi da Generalna skupština UN-a:

Rješava ako Vijeće sigurnosti, zbog nedostatka jednoglasnosti stalnih članica, ne izvrši svoju primarnu odgovornost za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti u svakom slučaju kada se čini da postoji prijetnja miru, kršenje mira ili čin agresije. Generalna skupština razmotrit će to pitanje odmah kako bi članovima dala odgovarajuće preporuke za kolektivne mjere uključujući, u slučaju kršenja mira ili čina agresije, upotrebu oružane sile kada je to potrebno za održavanje ili obnavljanje međunarodnog mira i sigurnosti. Ako u to vrijeme ne zasjeda, Generalna skupština može se sastati na vanrednom zasjedanju u roku od dvadeset i četiri sata od zahtjeva za tim. Takvo vanredno zasjedanje sazvat će se ako Vijeće sigurnosti zatraži glasovima bilo kojih sedam članova ili većinom članova Ujedinjenih nacija.³⁴

Generalna skupština Ujedinjenih nacija nikada nije preporučila upotrebu oružanih snaga UN-a na osnovu ove rezolucije u uslovima narušavanja mira ili čina agresije od neke države. Iz njenih preporuka proizašla je praksa upućivanja oružanih snaga Ujedinjenih nacija u mirovne misije, čiji je mandat sasvim drugačiji od onoga kakav je predviđen u glavi VII Povelje UN-a. Također je i Vijeće sigurnosti UN-a donosilo odluke o upućivanju takvih mirovnih misija, čiju je osnovanost često temeljilo na svojim ovlastima iz glave VII Povelje UN-a.³⁵

---

33 Ibid., 812-813

34 Rezolucija 377A(V) Generalne skupštine UN od 3. novembra 1950. godine, UN doc. A/RES/377(V) *Resolves that if the Security Council, because of lack of unanimity of the permanent members, fails to exercise its primary responsibility for the maintenance of international peace and security in any case where there appears to be a threat to the peace, breach of the peace, or act of aggression, the General Assembly shall consider the matter immediately with a view to making appropriate recommendations to Members for collective measures, including in the case of a breach of the peace or act of aggression the use of armed force when necessary, to maintain or restore international peace and security. If not in session at the time, the General Assembly may meet in emergency special session within twenty-four hours of the request therefor. Such emergency special session shall be called if requested by the Security Council on the vote of any seven members, or by a majority of the Members of the United Nations.*

35 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 813

1.3. Posmatračke i mirovne misije Ujedinjenih nacija

Posmatračke misije su relativno malobrojne, a zadatak im je posmatranje i obavještanje. Mirovne misije se sastoje od oružanih snaga koje se postavljaju između sukobljenih strana na način da bi ponovno izbijanje konflikta bilo moguće jedino ako se napadnu same te snage, čime bi agresor sam sebe otkrio. Međutim, razlikovanje posmatračkih od mirovnih misija nije tako jasno jer prvobitna posmatračka misija može naknadno dobiti ovlasti mirovne misije, poput Zaštitnih snaga Ujedinjenih nacija (United Nations Protection Force - UNPROFOR) na području bivše Jugoslavije. Osim razdvajanja sukobljenih snaga, mirovne misije imaju cilj smirivanje napetosti na terenu. One mogu dobiti u mandat i razne druge zadatke: da vrše privremene upravne funkcije na nekoj teritoriji, da nadgledaju izvršavanje sporazuma o poštivanju ljudskih prava i povratku izbjeglica, da nadziru provođenje izbora, da obučavaju lokalne policijske snage, da provjeravaju provođenje sporazuma o miru, da nadziru izvršavanje sporazuma o provlačenju trupa i o demilitariziranim područjima, da pomažu u akciji deminiranja terena.³⁶

Mirovne misije se veoma razlikuju od snaga Ujedinjenih nacija koje se na neku teritoriju šalju na osnovu glave VII Povelje UN-a s mandatom da suzbiju agresiju. Sve one zavise o pristanku države na teritorijigdje su stacionirane, i ni u kojem slučaju ne mogu spriječiti agresiju. Snage Ujedinjenih nacija su po svom položaju zaista međunarodne i potpuno su integrisane u ovu organizaciju. Svaka posmatračka i mirovna misija pomoćni je organ Generalne skupštine UN-a ili Vijeća sigurnosti UN-a. Program njihovog upućivanja na neku teritoriju sastavlja generalni sekretar pod nadzorom Vijeća sigurnosti UN-a ili Generalne skupštine UN-a. Države koje daju svoje kontingente sklapaju sporazum o tome sa Ujedinjenim nacijama. Uspjeh posmatračkih i mirovnih misija zavisi od njihovog mandata i uslova koji vladaju na teritoriji na koju se šalju. Ako sukobi i dalje traju, a zaraćene snage nisu razdvojene, mirovne snage ne mogu nametnuti mir. One ne mogu spriječiti ni zločine protiv civilnog stanovništva jer silu mogu samo upotrijebiti u samoodbrani. A prema svim stranama moraju biti nepristrasne. Shodno tome, oružane snage koje se šalju u mirovnu misiju pretrpjet će neuspjeh tamo gdje treba silom namet-

---

36 Ibid., 815

nuti mir i spriječiti zločine, a gdje je potrebna oružana intervencija na osnovu glave VII Povelje UN-a.³⁷

1.4. Regionalne i multinacionalne snage

U pogledu upotrebe oružanih snaga vojnih saveza ili *ad hoc* koalicija u stranim zemljama, glava VIII Povelje UN-a je dosta jasna. U stavu 1. člana 53. se navodi:

Vijeće sigurnosti upotrebljava, gdje je to prikladno, regionalne sporazume ili ustanove za provođenje prisilne akcije koju je ono odredilo. Međutim, nikakva se prisilna akcija ne poduzima na temelju regionalnih sporazuma ili od regionalnih ustanova bez ovlaštenja Vijeća sigurnosti.³⁸

Prethodno navedeno znači da bi prisilna akcija takvih snaga, bez prethodnog odobrenja Vijeća sigurnosti, bila suprotna Povelji UN-a. Pri tome, druga odredba Povelje nalaže da, osim dužnosti obavještanja, nikakvo prethodno odobrenje Vijeća sigurnosti ne bi bilo potrebno ako bi se, uz pristanak države ili država u kojima su stacionirane takve snage, obavljale isključivo posmatračke ili mirovne misije.³⁹ U članu 54. Povelje UN-a se navodi:

Vijeće sigurnosti treba da u svako doba bude potpuno obavještavano o djelatnostima koje se poduzimaju ili koje se namjeravaju poduzeti na osnovu regionalnih sporazuma ili od strane regionalnih ustanova za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti.⁴⁰

Kroz historiju je bilo više ovakvih misija sa različitim uspjehom. Organiziranje ovakvih snaga je složen proces, a one teško mogu

37 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 815-816

38 Povelja UN-a/Charter of the United Nations, ILQ, 104 *The Security Council shall, where appropriate, utilise such regional arrangements or agencies for enforcement action under its authority. But no enforcement action shall be taken under regional arrangements or by regional agencies without the authorisation of the Security Council, (...).*

39 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 819

40 Povelja UN-a/Charter of the United Nations, ILQ, 104 *The Security Council shall at all times be kept fully informed of activities undertaken or in contemplation under regional arrangements or by regional agencies for the maintenance of international peace and security.*

obaviti svoju misiju ako iza njih ne stoji moćan vojni savez. Za razliku od inicijativa regionalnih organizacija, ponekad su se obrazovale multinacionalne snage iz različitih država, koje su najčešće, pod ovlaštenjem Vijeća sigurnosti UN-a, obavljale mirovne misije. Primjera radi, snage koje su upućene na osnovu Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (Implementation Force - IFOR, Stabilisation Force - SFOR) bile su sastavljene od snaga iz nekih članica Organizacije Sjevernoatlantskog ugovora (North Atlantic Treaty Organisation - NATO) i Partnerstva za mir, ali i iz Ruske Federacije i Ukrajine. Ovakve snage se samo u organizacijskom smislu razlikuju od snaga Ujedinjenih nacija, budući da im UN ne imenuje zapovjednika.⁴¹

2. Aktivnosti Republike Austrije kao nestalne članice Vijeća sigurnosti UN-a (1991 - 1992) na primjeni mjera kolektivne sigurnosti u Bosni i Hercegovini

Republika Austrija je u oktobru 1990. godine izabrana sa stotinu i pedeset glasova (od ukupno stotinu i pedeset četiri sa pravom glasa) u Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija za nestalnu članicu Vijeća sigurnosti UN-a. Prilikom izbora Austrija je dobila najveći broj glasova od svih kandidata. To je ujedno bilo veliko priznanje za njenu politiku, ali je predstavljalo i veliku odgovornost s obzirom na složene političke okolnosti u svijetu na početku posljednje decenije dvadesetog stoljeća. Austrija je sebi postavila tri prioriteta za djelovanje u Vijeću sigurnosti UN-a, a to su: *uloga promotora dijaloga* (olakšavanje saradnje svih članica Vijeća sigurnosti), *uloga izgradnje mostova ili kompromisa* (doprinositi postizanju održivih rješenja na najširem mogućem nivou) i *uloga pokretača* (vlastite inicijative). Kroz snažan angažman Austrije u cilju postizanja pravednog mira na području bivše Jugoslavije, sve je više treći aspekt (to jest pokretanje vlastitih inicijativa) dolazio do izražaja tokom njenog članstva u Vijeću sigurnosti UN-a.⁴²

Razlog za poseban angažman Republike Austrije (koja je stalno neutralna država)⁴³ u pogledu zalaganja za dosljednu primjenu mjera

41 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 819-820

42 Izvještaj o članstvu Austrije u Vijeću sigurnosti (1991-1992), Savezno ministarstvo vanjskih poslova, III-163 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 7

43 Neutralnost se temelji, s jedne strane, na odluci države koja želi ostati neu-

kolektivne sigurnosti Ujedinjenih nacija na području bivše Jugoslavije bila je mogućost širenje sukoba i na drugim mjestima zbog činjenice da su se zanemarivali osnovni principi međunarodnog prava, tolerisalo se masovno kršenje ljudskih prava i nasilna teritorijalna osvajanja, a zabrinjavajuća je bila i nedjelotvornost odluka organa Ujedinjenih nacija s ciljem zaustavljanja sukoba. Republika Austrija je zastupala mišljenje da destabilizacija Balkana narušava i njenu sigurnost.⁴⁴

2.1. Aktivnosti Republike Austrije u cilju prevencije izbijanja konflikta u Bosni i Hercegovini

Zvaničnici Republike Austrije su kroz organe Ujedinjenih nacija tokom druge polovine 1991. godine kontinuirano tražili angažovanje međunarodnih mirovnih snaga u cilju prevencije prelijevanja sukoba iz susjednih republika u Bosnu i Hercegovinu. S obzirom da volja za takvo nešto nije postojala kod najznačajnijih članica Ujedinjenih nacija, austrijski prijedlog preventivnog djelovanja nije zaživio.⁴⁵

---

tralna u svim budućim oružanim sukobima, i sa druge, na neki način izraženoj saglasnosti drugih država da poštuju njenu neutralnost. Stalno neutralna država ima obavezu da, bez obzira na to koje države ratovale, u tim sukobima ne učestvuje. Stalno neutralna država zadržava pravo na posjedovanje oružane sile, ali isključivo za odbranu svog teritorijalnog integriteta i statusa trajne neutralnosti. Iako su se potpisnice Državnog ugovora o Austriji 1955. godine (kao stalni članovi Vijeća sigurnosti UN-a) obavezale da od nje neće zahtijevati da učestvuje u prinudnim mjerama predviđenim glavom VII Povelje UN, njena neutralnost se u mnogim krugovima stavlja pod znak pitanja. Jednostavno, članstvo u Ujedinjenim nacijama nije zasnovano na pasivnom stavu koji zahtijeva trajna neutralnost. Uz to, članstvo u Evropskoj uniji još više otežava trajnu neutralnost, posebno zbog ubrzanog razvoja saradnje u oblasti zajedničke vanjske i sigurnosne politike. Najpoznatiji primjeri stalne neutralnosti (koju treba razlikovati od neutralnosti u nekom konkretnom ratu) je Švicarska (historijski najstariji primjer) i Austrija, čija je neutralnost ustanovljena nakon Drugog svjetskog rata. Prema: Dimitrijević, V. et al., *Osnovi međunarodnog javnog prava*, 80

44 Mock, Alois, *Die Haltung Österreichs in der Balkankrise und die Beziehungen zu den Nachfolgestaaten auf dem Gebiet des ehemaligen Jugoslawiens*, u: Khol, A., Ofner, G., Stirnemann, A., (1994.) *Österreichisches Jahrbuch für Politik* 1993, Wien: Verlag für Geschichte und Politik, 113-114

45 Siegl, Walter, *Die österreichische Jugoslawienpolitik*, u: *Österreichisches Jahrbuch für internationale Politik* 1992, Wien: Böhlau, 1992., 25-26

Republika Austrija je u oktobru 1991. godine tražila slanje mirovnih snaga Ujedinjenih nacija u Bosnu i Hercegovinu, međutim, stigao je odgovor da u Bosni i Hercegovini nije aktivan međunarodni konflikt te da po dotadašnjoj praksi mirovne snage Ujedinjenih nacija stupaju u misiju tek nakon što se potpiše primirje i prekinu borbe u nekom oružanom konfliktu. Pored ovog stava, naznačeni su i visoki troškovi finansiranja mirovnih misija. Ministar vanjskih poslova Republike Austrije je 6. januara 1992. godine u dopisu zadužio austrijskog ambasadora u Ujedinjenim nacijama da traži u Vijeću sigurnosti UN-a što hitnije slanje mirovnih trupa na područje bivše Jugoslavije. Odluku o slanju pedeset vojnih oficira na područje Jugoslavije Vijeće sigurnosti je donijelo 8. januara 1992. u Rezoluciji 727, a mirovne snage UN-a, pod nazivom UNPROFOR, uspostavljene su tek 21. februara 1992. u Rezoluciji 743 ovog organa.⁴⁶ U Rezoluciji 727 stoji da Vijeće sigurnosti UN-a:

Potvrđuje namjeru generalnog sekretara da, kao nastavak posljednje misije njegovog ličnog izaslanika, odmah pošalje u Jugoslaviju grupu do 50 vojnih oficira za vezukako bi nadgledali provođenje primirja, a u vezi s tim, posebno potencira zaključke izražene u stavovima 24, 25, 28, 29. i 30. izvještaja generalnog sekretara i kriterijima sadržanim u stavovima 3. i 4. Rezolucije 724 (1991).⁴⁷

A u Rezoluciji 743 se navodi da Vijeće sigurnosti UN-a:

Odlučuje uspostaviti, na osnovu svojih ovlaštenja, zaštitne snage Ujedinjenih nacija (UNPROFOR) u skladu s gore spomenutim izvještajem i planom očuvanja mira Ujedinjenih naroda i traži od generalnog sekretara da poduzme mjere potrebne kako bi se osiguralo njihovo što ranije raspoređivanje.⁴⁸

---

46 Mock, A., Vytiska, H., (1997) *Das Balkan-Dossier der Aggressionskrieg in Ex-Jugoslawien - Perspektiven für die Zukunft*, Wien: Signum, 93-94

47 Ujedinjene nacije: Rezolucije Vijeća sigurnosti u vezi sa situacijom u bivšoj Jugoslaviji/United nations: Security council resolutions regarding the situation in the former Yugoslavia, International Legal Materials, Vol. 31, No. 6/1992, 1437-1438 *Endorses the Secretary-General's intention as a follow-up to his Personal Envoy's latest mission to send immediately to Yugoslavia a group of up to 50 military liaison officers to promote maintenance of the cease-fires in this connection, takes note in particular of the views expressed in paragraphs 24, 25, 28, 29 and 30 of the Secretary-General's report and the criteria reflected in paragraphs 3 and 4 of resolution 724 (1991);*

48 Rezolucije Vijeća sigurnosti u vezi sa situacijom u bivšoj Jugoslaviji, ILM,

Misija UNPROFOR-a je prvenstveno bila uspostavljena radi osiguranja primirja u Hrvatskoj, i to na period od dvanaest mjeseci, kako je bilo predviđeno Rezolucijom 743. Nakon što je počeo rat u Bosni i Hercegovini, misija UNPROFOR-a je proširena i na ovu državu.⁴⁹ U svojoj diskusiji na 3046. sjednici Vijeća sigurnosti UN-a 31. januara 1992. godine, na temu *Odgovornost Vijeća sigurnosti u održavanju međunarodnog miru i sigurnosti*, austrijski kancelar Franz Vranitzky je kazao sljedeće:

Tragična situacija u Jugoslaviji treba da bude poučan primjer. Austrija je među prvima pozvala na međunarodne mirovne napore u ovom sukobu i na raspoređivanje mirovnih snaga Ujedinjenih nacija. Pozdravljamo činjenicu da je uloga Ujedinjenih nacija u rješavanju ove krize danas općenito prihvaćena.⁵⁰ Međutim, krvoproliće i uništenje moglo se izbjeći bržim odgovorom.

Zamjenik austrijskog kancelara Erhard Busek je u jesen 1991. godine na konferenciji čelnika Evropske demokratske unije uvjeravao britanskog premijera Majora da treba poslati mirovne snage na granice jugoslovenskih republika, a od njega je dobio odgovor da je to skupo za evropske porezne obveznike. Međutim, ignorisanje ranog upozorenja koje je dolazilo iz Austrije i neblagovremeno djelovanje koštalo će, kako se ispostavilo, višestruko više evropske porezne obveznike u nastojanju da se uspostavi mir.⁵¹

Aktivnosti Austrije s ciljem da se angažuju međunarodne mirovne snage u Bosni i Hercegovini, kojoj je prijetila neposredna ratna opasnost, bile su usklađene sa legalnim vlastima ove države.⁵²

1448 *Decides to establish, under its authority, a United Nations Protection Force (UNPROFOR) in accordance with the above-mentioned report and the United Nations peace-keeping plan and requests the Secretary-General to take the measures necessary to ensure its earliest possible deployment;*

49 Vanjskopolitički izvještaj 1992. Saveznog ministarstva vanjskih poslova, III-130 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 99-104

50 Stenogram 3046. sjednice Vijeća sigurnosti UN, UN doc. S/PV.3046, 63 *The tragic situation in Yugoslavia provides an instructive example. Austria was among the first to call at an early stage for international peace-making efforts in this conflict and for the deployment of United Nations peace-keeping forces, We welcome the fact that the United Nations role in solving this crisis is now universally accepted. However, some of the bloodshed and destruction could have been avoided by a swifter response.*

51 Busek, Erhard, (1999.) *Österreich und der Balkan: Vom Umgang mit dem Pulverfass Europas*, Wien: Molden Verlag, 31-32

52 Siegl, Walter, *Die österreichische Jugoslawienpolitik*, u: Khol, A., Ofner, G.,

2.2. Aktivnosti Republike Austrije u zaustavljanju rata u Bosni i Hercegovini u ranoj fazi (rezolucije 749 i 752 Vijeća sigurnosti UN-a iz 1992. godine)

Nakon što su otpočeli sukobi u Sarajevu, Austrija je zatražila održavanje hitnih konsultacija Vijeća sigurnosti UN-a o agresiji na Bosnu i Hercegovinu. Prve konsultacije su održane 6. aprila 1992. godine. Austrija je, između ostalog, tražila i raspoređivanje stotinu posmatrača UNPROFOR-a na način kako je to predviđeno Vencovim (Vens) planom. Austrijskom zahtjevu je generalni sekretar djelimično udovoljio tako što je 9. aprila 1992. godine uputio četrdeset i jednog vojnog posmatrača na područje Mostara i zapadne Bosne. Na austrijsku inicijativu predsjednik Vijeća sigurnosti UN-a dao je 10. aprila 1992. izjavu upućenu sukobljenim stranama.⁵³ U ovoj izjavi stoji:

Vijeće sigurnosti, uznemireno izvještajima o brzom pogoršanju situacije u Bosni i Hercegovini, ponavlja apel iz Rezolucije 749 (1992) Vijeća sigurnosti svim strankama i ostalim zainteresiranim u Bosni i Hercegovini da odmah zaustave borbe. Poziva generalnog sekretara da odmah uputi na to područje svog ličnog izaslanika, koji će blisko saradivati s predstavnicima Evropske zajednice, čiji su trenutni napori usmjereni na zaustavljanje borbi i postizanje mirnog rješenja krize, te da o tome izvijeste Vijeće.⁵⁴

Na prijedlog Austrije i Velike Britanije u pometnutoj rezoluciji 749 iz 7. aprila 1992. godine ugrađen je stav kojim se sve sukobljene strane u Bosni i Hercegovini pozivaju da saraduju sa Evropskom zajednicom oko uspostavljanja primirja i pronalaženja

---

Stirnemann, A., (1993.) *Österreichisches Jahrbuch für Politik* 1992, Wien: Verlag für Geschichte und Politik, 836-837

53 Dokument 63, Bundesministerium für auswärtige Angelegenheiten, *Österreichische außenpolitische Dokumentation Nr. 4-5/93, Dezember 1993*, Außenpolitische Bibliothek, 98-99

54 Izjava predsjednika Vijeća sigurnosti/Note by the President of the Security Council, UN doc. S/23802 *The Security Council, alarmed by reports on rapid deterioration of the situation in Bosnia Hercegovina, reiterates the appeal in Security Council resolution 749 (1992) to all parties and others concerned in Bosnia Hercegovina to stop the fighting immediately. It invites the Secretary-General to dispatch urgently to the area his Personal Envoy to act in close cooperation with representatives of the European Community whose current efforts are aimed at stopping the fighting and at bringing about a peaceful solution to the crisis, and to report to the Council.*

političkog rješenja za sukob.⁵⁵ U stavu 6. Rezolucije 749 Vijeće sigurnosti UN-a:

Apelira na sve strane i ostale zainteresirane u Bosni i Hercegovini da sarađuju sa Evropskom zajednicom u naporima na postizanju prekida vatre i pregovora za političko rješenje.⁵⁶

Nakon što su intenzivirani srpski napadi u Bosni i Hercegovini, ministar vanjskih poslova Republike Austrije Alois Mock uputio je dopis Vijeću sigurnosti Ujedinjenih nacija 23. aprila 1992. godine.⁵⁷ U dopisu se traži hitno sazivanje sjednice Vijeća sigurnosti zbog situacije u Bosni i Hercegovini kojom se ugrožava međunarodni mir i sigurnost.⁵⁸ U aneksu ovog akta stoji:

Austrijska vlada alarmirana je razvojem situacije u Republici Bosni i Hercegovini, gdje agresija na njezinu nezavisnost i teritorijalni integritet od strane Jugoslavenske narodne armije i paravojnih snaga koje nisu pod vlašću vlade te Republike ugrožava međunarodni mir i sigurnost, čime se krše temeljni principi Povelje Ujedinjenih naroda.(...) Borbe u Bosni i Hercegovini uzrokuju veliki gubitak ljudskih života i materijalnu štetu. Stvorena je izuzetno zabrinjavajuća humanitarna situacija, u kojoj su stotine hiljada ljudi prognani iz svojih domova. Vijeće sigurnosti trebalo bi poduzeti odgovarajuće korake za postizanje djelotvornog prekida vatre, podržati sve procese za mirno rješenje sukoba s ciljem potpunog vraćanja teritorijalnog integriteta i suvereniteta Bosne i Hercegovine, kao i olakšavanje potrebnih humanitarnih akcija.⁵⁹

55 Dokument 63, *Österreichische außenpolitische Dokumentation Nr. 4-5/93*, Dezember 1993, 99

56 Rezolucije Vijeća sigurnosti u vezi sa situacijom u bivšoj Jugoslaviji, ILM, 1450 *Appeals to all parties and others concerned in Bosnia-Herzegovina to cooperate with the efforts of the European Community to bring about a cease-fire and a negotiated political solution.*

57 Dokument 63, *Österreichische außenpolitische Dokumentation Nr. 4-5/93*, Dezember 1993, 99

58 Dopis/Letter dated 23 April 1992 from the Chargé d'affaires a.i. of the Permanent Mission of Austria to the United Nations addressed to the President of the Security Council, UN doc. S/23833

59 Annex, Letter dated 23 April 1992 from the Federal Minister for Foreign Affairs of Austria addressed to the President of the Security Council, Un doc. S/23833 *The Austrian Government is alarmed by the development of the situation in the Republic of Bosnia-Herzegovina, where the aggression against its independence and territorial integrity by the Yugoslav National Army and the*

Nakon prethodnog akta, uz saglasnost svih članica, predsjednik Vijeća sigurnosti UN-a je sljedećeg dana (24. aprila 1992. godine) u izjavi osudio upotrebu sile i poslao upozorenje susjedima Bosne i Hercegovine.⁶⁰ U ovoj izjavi stoji:

Vijeće zahtijeva da se svi oblici utjecaja izvan Bosne i Hercegovine odmah zaustave. U tom pogledu, posebno se pozivaju bosanskohercegovački susjedi da ulože sav svoj utjecaj kako bi prekinuli takvo uplitanje. Vijeće javno osuđuje upotrebu sile i poziva sve regularne ili neregularne vojne snage da djeluju u skladu s tim načelima. Vijeće naglašava važnost bliske i kontinuirane koordinacije između generalnog sekretara i Evropske zajednice kako bi se postigla potrebna spremnost svih strana i ostalih zainteresiranih.⁶¹

Istog dana, 24. aprila 1992. godine u Ujedinjene nacije je stigla i zajednička izjava ministara vanjskih poslova Austrije, Hrvatske, Mađarske i Slovenije u vezi sa dramatičnim pogoršanjem stanja u Bosni i Hercegovini.⁶² U aneksu ovog dokumenta stoji:

---

paramilitary forces not under the authority of the government of that Republic is endangering international peace and security, thereby violating fundamental principles of the Charter of the United Nations.

(...) The fighting in Bosnia-Hercegovina is causing a heavy loss of human life and material damage. An extremely preoccupying humanitarian situation has been created hundreds of thousands of persons have been forced from their homes.

The Security Council should take appropriate steps to bring about an effective cease-fire, support all processes towards a peaceful solution of the conflict with a view to fully restoring the territorial integrity and sovereignty of Bosnia-Hercegovina as well as to facilitate necessary humanitarian relief efforts.

60 Dokument 63, *Österreichische außenpolitische Dokumentation Nr. 4-5/93*, Dezember 1993, 99

61 Izjava predsjednika Vijeća sigurnosti/Note by the President of the Security Council, UN doc. S/23842, 2 *The Council demands that all forms of interference from outside Bosnia-Hercegovina cause immediately. In this respect, it specifically calls upon Bosnia-Hercegovina's neighbours to exercise all their influence to end such interference. The Council condemns publicly and unreservedly the use of force, and calls upon all regular or irregular military forces to act in accordance with these principles. It emphasizes the value of close and continuous coordination between the Secretary-General and the European Community in order to obtain the necessary commitments from all parties and others concerned.*

62 Dopis/Letter dated 24 April 1992 from the Representatives of Austria and Hungary addressed to the President of the Security Council, UN doc. S/23840

Dramatično pogoršanje stanja u Republici Bosni i Hercegovini, koje je dovelo do tragičnog gubitka ljudskih života, uništavanja gradova i sela i raseljavanja stotina hiljada ljudi, izaziva veliku zabrinutost. (...) Tražimo da se olakšaju sve međunarodne humanitarne akcije. S obzirom na ozbiljnost situacije i prijetnju međunarodnom miru i sigurnosti, pozivamo Vijeće sigurnosti Ujedinjenih nacija da odmah poduzme odgovarajuće mjere.⁶³

Na 3075. sjednici Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija 15. maja 1992. godine, na kojoj je usvojena Rezolucija 752, predsjednik ovog organa UN-a je *skrenuo pažnju* na nekoliko dokumenta, a među njima i dokument S/23840 koji su dostavile Austrija i Mađarska (zajednička izjava ovih država sa Hrvatskom i Slovenijom).⁶⁴ Sadržaj Rezolucije 752 se u osnovi temelji na austrijskom pripremnom radu.⁶⁵ U ovoj rezoluciji Vijeće sigurnosti UN-a, između ostalog, iznosi sljedeće zahtjeve:

3. Zahtijeva da svi oblici uplitanja izvan Bosne i Hercegovine odmah prestanu, uključujući jedinice Jugoslavenske narodne armije (JNA), kao i elemente Hrvatske vojske, i da susjedi Bosne i Hercegovine brzo poduzmu akciju kako bi prekinuli takvo uplitanje i tako poštovali teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

4. Zahtijeva da se te jedinice Jugoslavenske narodne armije (JNA) i elementi Hrvatske vojske u Bosni i Hercegovini sada moraju ili povući ili biti pod ingerencijom vlasti Vlade Bosne i Hercegovine, ili će biti razoružane od strane međunarodnih institucija, te traži od glavnog sekretara da što prije razmotri kakva bi se međunarodna pomoć mogla pružiti u vezi s tim.

63 Annex, Letter dated 24 April 1992 from the Representatives of Austria and Hungary addressed to the President of the Security Council, UN doc. S/23840 *The dramatic deterioration of the situation in the Republic of Bosnia-Herzegovina leading to the tragic loss of human lives, the destruction of towns and villages and the displacement of hundreds of thousands of persons gives cause for the utmost concern.*

(...) *We demand that all international humanitarian relief actions be facilitated. In view of the seriousness of the situation and the threat to international peace and security we urge the United Nations Security Council to immediately take appropriate action. (...)*

64 Stenogram sa 3075 sjednice Vijeća sigurnosti UN (15. maj 1992.), UN doc. S/PV.3075

65 Izvještaj o članstvu Austrije u Vijeću sigurnosti 1991.-1992., III-163 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 16

5. Zahtijeva da se sve paravojne snage u Bosni i Hercegovini rasformiraju i razoružaju.⁶⁶

2.3. Ekonomske sankcije SR Jugoslaviji (Srbiji i Crnoj Gori) - Rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a 757 (1992)

U nastojanju da se iznađu učinkovite mjere u okviru međunarodne zajednice protiv agresora, Austrija se pravovremeno zalagala za uvođenje ekonomskih sankcija Srbiji i Crnoj Gori.⁶⁷ U toku austrijskog predsjedavanja Vijećem sigurnosti donesena je Rezolucije 757, koja počiva jednim djelom na austrijskom prijedlogu za stvaranje uslova za nesmetanu humanitarnu pomoć i formiranje sigurnosne zone oko Sarajeva. Austrija se, također, zalagala za preventivnu upotrebu snaga UN-a.⁶⁸

U Rezoluciji 757 Vijeća sigurnosti (30. maj 1992. godine) se konstatuje da Srbija i Crna Gora nisu provele one odredbe koje se odnose na povlačenje JNA (i drugih vojnih snaga), niti su iste stavljene pod kontrolu Vlade Republike Bosne i Hercegovine. Također se u ovoj rezoluciji navodi niz odredbi koje je Vijeće sigurnosti UN-a ranije donijelo, a koje nisu provedene. Shodno tome, s ciljem efektivnijeg provođenja zahtjeva iz Rezolucije 752, Vijeće sigurnosti UN-a u Rezoluciji 757 određuje sankcije SR Jugoslaviji, a sve države članice ima-

66 Rezolucije Vijeća sigurnosti u vezi sa situacijom u bivšoj Jugoslaviji, ILM, 1451-1453 3. *Demands that all forms of interference from outside Bosnia-Herzegovina, including by units of the Yugoslav People's Army (JNA) as well as elements of the Croatian Army, cease immediately, and that Bosnia-Herzegovina's neighbours take swift action to end such interference and respect the territorial integrity of Bosnia-Herzegovina;*

4. *Demands that those units of the Yugoslav People's Army (JNA) and elements of the Croatian Army now in Bosnia-Herzegovina must either be withdrawn, or be subject to the authority of the Government of Bosnia-Herzegovina, or be disbanded and disarmed with their weapons placed under effective international monitoring, and requests the Secretary-General to consider without delay what international assistance could be provided in this connection;*

5. *Demands also that all irregular forces in Bosnia-Herzegovina be disbanded and disarmed; (...)*

67 Mock, A., *Die Haltung Österreichs in der Balkankrise und die Beziehungen zu den Nachfolgestaaten auf dem Gebiet des ehemaligen Jugoslawiens*, 119

68 Izvještaj o članstvu Austrije u Vijeću sigurnosti (1991-1992), III-163 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 16

ju obavezu ih provoditi. Sankcije se odnose na uvoz i izvoz roba sa teritorije SR Jugoslavije (Srbije i Crne Gore), osim isključivo za medicinske svrhe i hranu prijavljenu Odboru osnovanom na osnovu Rezolucije 724 (1991). Također, države neće staviti na raspolaganje vlastima u SR Jugoslaviji, ili bilo kojem trgovačkom, industrijskom ili javnom preduzeću u SR Jugoslaviji, bilo kakva sredstva ili bilo koje druge finansijske ili ekonomske resurse. U nastavku rezolucije se zabranjuje avio saobraćaj sa SR Jugoslavijom, a države trebaju smanjiti broj osoblja u diplomatsko-konzularnim predstavništvima SR Jugoslavije. Sprečava se učestvovanje u sportskim događajima osoba ili grupa koje predstavljaju SR Jugoslaviju. Prekida se naučna i tehnička saradnja, kulturna razmjena i posjete u koje su uključene osobe ili grupe koje službeno predstavljaju SR Jugoslaviju.⁶⁹ U ovoj rezoluciji Vijeće sigurnosti UN-a traži i sljedeće:

17. Zahtijeva da sve strane i drugi zainteresirani odmah stvore potrebne uslove za neometanu isporuku humanitarnih potrepština u Sarajevo i druga odredišta u Bosni i Hercegovini, uključujući uspostavljanje sigurnosne zone koja obuhvata Sarajevo i sarajevski aerodrom, i poštujući sporazume potpisane u Ženevi 22. maja 1992. godine.

18. Traži od generalnog sekretara da nastavi koristiti svoje službe kako bi postigao ciljeve sadržane u gornjem stavu 17 i poziva ga da kontinuirano predlaže sve daljnje mjere koje mogu biti potrebne kako bi se osigurala nesmetana isporuka humanitarnih potrepština.⁷⁰

---

69 Rezolucije Vijeća sigurnosti u vezi sa situacijom u bivšoj Jugoslaviji, ILM, 1453-1458

70 Ibid., 1458

17. Demands that all parties and others concerned create immediately the necessary conditions for unimpeded delivery of humanitarian supplies to Sarajevo and other destinations in Bosnia and Herzegovina, including the establishment of a security zone encompassing Sarajevo and its airport and respecting the agreements signed in Geneva on 22 May 1992;

18. Requests the Secretary-General to continue to use his good offices in order to achieve the objectives contained in paragraph 17 above, and invites him to keep under continuous review any further measures that may become necessary to ensure unimpeded delivery of humanitarian supplies;

Nakon usvajanja Rezolucije 757 austrijski ambasador Hohenfeller je na sljedeći način obrazložio svoje glasanje:

Današnja odluka Vijeća sigurnosti o uvođenju sveobuhvatnih obaveznih sankcija Srbiji i Crnoj Gori je oštra, ali nužna. To je postalo neophodno zbog tvrdoglavog i neodgovornog stava beogradskih vlasti, kako vojnih tako i civilnih. Njihove politike i prakse uzrokovale su patnju i uništavanje takvog nivoa koji u današnje vrijeme i u ovo doba gotovo da prkosi našoj mašti. Njima će na kraju suditi ne samo povijest nego i vlastiti narod. Naš zadatak nije danas da sudimo. Zapravo, kako je tek usvojena rezolucija, jedini je cilj, čak i u ovom kasnom trenutku, postizanje mirnog rješenja i poticanje političkih napora u tom pravcu.⁷¹

Vijeće sigurnosti UN-a je Rezolucijom 820 pooštrilo sankcije protiv SR Jugoslavije (Srbije i Crne Gore), a istovremeno su isporuke na teritoriji pod srpskom kontrolom u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini podvrgnute strožijem režimu nadzora.⁷² Rezoluciju 820 Vijeće sigurnosti UN-a usvojilo je 17. aprila 1993. godine.⁷³

2.4. Upućivanje UNPROFOR-a na sarajevski aerodrom (Rezolucija 761 Vijeća sigurnosti UN-a)

Austrija se nedvosmisleno zalagala za slanje mirovnih snaga Ujedinjenih nacija u Sarajevo. Ovaj problem je riješen Rezolucijom 761 Vijeća sigurnosti UN-a od 29. juna 1992. godine. Iako je ovo rješenje dosta slabije u odnosu na uspostavu zaštićene zone za Sarajevo, što je

---

71 Stenogram sa 3082. sjednici Vijeća sigurnosti UN, UN doc. S/PV.3082, 44 *Today's decision by the Security Council to impose comprehensive mandatory sanctions against Serbia and Montenegro is harsh but necessary. It has become necessary because of the stubborn and irresponsible attitude of the Belgrade authorities, both military and civilian. Their policies and practices have caused suffering and destruction on a scale that in this day and age almost defies our imagination. They will eventually be judged not only by history but also by their own people. To sit in judgement is not our task today. Indeed, as the resolution just adopted states, the sole objective, even at this late hour, is to achieve a peaceful solution and encourage political efforts to that end.*

72 Vanjskopolitički izvještaj 1993., Izvještaj Saveznog ministarstva vanjskih poslova, III-179 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 269

73 Rezolucija 820 Vijeća Sigurnosti UN, UN doc. S/RES/820(1993)

Austrija, također, predlagala, slanje UNPROFOR-a imalo je pozitivan efekt na dopremanje humanitarnih potrepština za stanovništvo.⁷⁴

Sa samita Evropskog vijeća održanog 26. i 27. juna 1992. godine u Lisabonu stigao je, također, poziv Vijeću sigurnosti Ujedinjenih nacija da donese relevantne odluke kako bi se osiguralo dopremanje humanitarne pomoći u Sarajevo i susjedne regije.⁷⁵ Vijeće sigurnosti UN-a je u Rezoluciji 761 odlučilo sljedeće:

1. Ovlašćuje generalnog sekretara da odmah uputi dodatni dio snaga Ujedinjenih nacija za zaštitu (UNPROFOR) radi osiguranja i funkcioniranja aerodroma u Sarajevu i pružanja humanitarne pomoći u skladu sa svojim izvještajem od 6. juna 1992. godine (S/24075).⁷⁶

2.5. Prijedlog za uvođenje prisilnih mjera (Rezolucija 764 Vijeća sigurnosti UN-a iz 1992. godine)

Upismu upućenom 2. jula 1992. godine bosanskohercegovački ambasador u Ujedinjenim nacijama obavještava predsjednika Vijeća sigurnosti UN-a da snage beogradskog režima i njihovi supstituti u Bosni i Hercegovini poduzimaju veliku ofanzivu na područje Posavine u sjevernoj Bosni. Dalje navodi da su stigle nove trupe i vojna oprema koja uključuje tenkove, artiljeriju i raketne bacače, te su ionako velike vojne snage dodatno pojačane. Spominje činjenicu da beogradski režim i njihovi supstituti koriste vojne avione protiv civilnih i vojnih ciljeva u svrhu podrške ofanzivi. Spominje da su gradove Modriču, Derventu i Bosanski Brod agresori osvojili i uništili, dok su gradovi Orašje, Gradačac, Srebrenik, Gračanica, Odžak i Tuzla pod stalnim napadima. Također ističe da su već od aprila zabilježeni slučajevi masovnih ubistava, prisilna protjerivanja, odvođenja u koncentracione logore i sistematske akcije etničkog čišćenja postali još strašnji ovom ofanzivom. Na kraju ambasador Sacirbey poziva Vijeće sig-

74 Dokument 63, *Österreichische außenpolitische Dokumentation Nr. 4-5/93, Dezember 1993*, 101

75 Annex, European Council Declaration on former Yugoslavia, UN doc. S/24200, 2

76 Rezolucije Vijeća sigurnosti u vezi sa situacijom u bivšoj Jugoslaviji, ILM, 1462 1. *Authorizes the Secretary-General to deploy immediately additional elements of the United Nations Protection Force (UNPROFOR) to ensure the security and functioning of Sarajevo airport and the delivery of humanitarian assistance in accordance with his report dated 6 June 1992 (S/24075);*

urnosti UN-a da poduzme sva potrebna sredstva i ne ostavi građane drugih bosanskih regija na milost beogradskom režimu imajući u vidu da je svijet u ovom trenutku zaokupljen situacijom u Sarajevu.⁷⁷

Zbog ove velike ofanzive srpskih snaga, Austrija je 13. jula 1992. predložila nacrt rezolucije kojom bi se zahtijevalo trenutno obustavljanje neprijateljstava i prestanak etničkog čišćenja, jer bi se u protivnom Vijeće sigurnosti UN-a trebalo savjetovati u roku od 48 sati o daljnjim prisilnim mjerama. Međutim, donošenje ovakve odluke nije uspjelo zbog nedostatka volje ključnih članova Vijeća sigurnosti da takvu odluku provedu silom ako bude potrebno.⁷⁸

Vijeće sigurnosti UN-a je 13. jula usvojilo Rezoluciju 764, međutim, u njoj se nigdje ne spominje mogućnost primjene sile, već se generalno sve strane pozivaju na poštivanje ranijih odluka Vijeća sigurnosti, međunarodnog humanitarnog prava, te se traži od svih strana da sarađuju sa snagama UNPROFOR-a i drugim agencijama kako bi se osiguralo pružanje humanitarne pomoći na svim područjima u Bosni i Hercegovini.⁷⁹

2.6. Dostava humanitarne pomoći i pravo Bosne i Hercegovine na samoodbranu (rezolucije 770 i 771 Vijeća sigurnosti UN-a iz 1992. godine)

Vijeće sigurnosti UN-a, odlučno da što prije uspostavi potrebne uslove za isporuku humanitarne pomoći gdje god je to potrebno u Bosni i Hercegovini,⁸⁰ usvaja Rezoluciju 770 13. augusta 1992. godine.

77 Dopis/Letter dated 2 July 1992 from the Permanent Representative of Bosnia and Herzegovina to the United Nations addressed to the President of the Security, UN doc. S/24237

78 Izvještaj o članstvu Austrije u Vijeću sigurnosti 1991.-1992., III-163 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 16

79 Rezolucije Vijeća sigurnosti u vezi sa situacijom u bivšoj Jugoslaviji, ILM, 1465-1467

80 Humanitarne intervencije odnose se na situacije upotrebe sile kada strana država, odnosno vlada ugrožava ili dovodi u opasnost živote većeg broja ljudi ili nije u stanju da ih zaštiti, bez obzira da li su oni njeni državljani ili ne. U klasičnom pravu takva vrsta intervencije bila je dopuštena i smatralo se, izvan svake sumnje, da pravo na humanitarnu intervenciju postoji. Prema: Softić, S., *Međunarodno pravo*, 464

Ovim aktom Vijeće poziva države da poduzmu sve potrebne mjere kako bi se u koordinaciji s Ujedinjenim narodima olakšalo pružanje humanitarne pomoćidijelovima Bosne i Hercegovine gdje je to potrebno, u saradnji sa relevantnim agencijama Ujedinjenih nacija i drugim humanitarnim organizacijama. U rezoluciji Vijeće poziva države da izvijeste generalnog sekretara o mjerama koje poduzimaju u koordinaciji s Ujedinjenim nacijama za provođenje ove rezolucije i poziva generalnog sekretara da kontinuirano razmatra sve dalje mjere koje su potrebne da bi se osigurala nesmetana isporuka humanitarnih potrepština.⁸¹ Na 3106. sjednici, na kojoj je i usvojena Rezolucija 770, predstavnik Austrije Thomas Hajnoczi je kazao:

Austrija uvijek pridaje posebnu težinu humanitarnim pitanjima i pitanjima ljudskih prava, i naravno čvrsto podržava usvajanje tekstova koji su pred nama, i što je još važnije, njihovu brzu provedbu. Iako izražavam svoju svesrdnu potporu, ne mogu ne primijetiti da je ministar vanjskih poslova Mock predložio stvaranje sigurnosnih koridora za dostavu humanitarne pomoći prije nekoliko mjeseci. Unatoč našem zadovoljstvu što se ovaj pristup konačno ostvaruje, ne možemo zaboraviti one žrtve koje bi i dalje mogle biti žive da je međunarodna zajednica djelovala i ranije.⁸²

Predstavnik Austrije je na ovoj sjednici (3106) nedvosmisleno naglasio da ako Vijeće sigurnosti nije spremno da se suprotstavi srpskom agresoru, mora omogućiti Bosni i Hercegovini pravo na samoodbranu.⁸³ To je kazao na sljedeći način:

Ako bi postojao „novi svjetski poredak, u kojem će se razne nacije okupiti sa zajedničkim ciljem da se postignu univerzalne težnje čov-

---

81 Rezolucije Vijeća sigurnosti u vezi sa situacijom u bivšoj Jugoslaviji, ILM, 1468-1470

82 Stenogram sa 3106 sjednice Vijeća sigurnosti UN, UN doc. S/PV.3106,22
Austria always attaches particular weight to humanitarian and human-rights issues, and of course firmly supports the adoption of the texts before us and, what is even more important, their prompt implementation. While expressing our wholehearted support, I cannot fail to note that Foreign Minister Mock proposed the creation of security corridors for the delivery of humanitarian assistance months ago. Despite our satisfaction that this approach is finally materializing, we cannot forget those victims who might still be alive if the international community had acted earlier.

83 Izvještaj o članstvu Austrije u Vijeću sigurnosti 1991.-1992., III-163 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 16

ječanstva: mir i sigurnost, sloboda i vladavina zakona, u kojem će brutalnost proći bez nagrade, a agresija se susresti sa kolektivnim otporom“ (citirajući obraćanje predsjednika Busha na zajedničkom zasjedanju Kongresa 11. septembra 1990. godine), međunarodna zajednica mora brzo i odlučno suzbiti srpsku agresiju. U slučaju da međunarodna zajednica ne može ili ne želi ispuniti taj zadatak, Bosni i Hercegovini mora priznati barem ostvarivanje osnovnog prava na individualnu ili kolektivnu samoodbranu iz člana 51. Povelje.⁸⁴

Na istoj sjednici (3106) 13. augusta 1992. usvojena je i Rezolucija 771, u kojoj se na traženje Austrije prvi put izričito osuđuje etničko čišćenje.⁸⁵ U ovoj rezoluciji stoji da Vijeće:

2. Oštro osuđuje svako kršenje međunarodnog humanitarnog prava, uključujući i praksu etničkog čišćenja.⁸⁶

2.7. Pravo na povratak protjeranih (Rezolucija 779 Vijeća sigurnosti UN-a iz 1992. godine)

Austrijsko zalaganje za pravo na povratak temelji se na činjenici da je preduslov za mir u Bosni i Hercegovini povratak svih protjeranih u mjesta svog ranijeg prebivališta. Rezolucijom 779 Vijeća sigurnosti UN-a od 6. oktobra 1992. godine pravo na povratak je pisme-

84 Stenogram sa 3106 sjednice Vijeća sigurnosti UN, UN doc. S/PV.3106,25
If there is to be “a new world order, where diverse nations are drawn together in common cause to achieve the universal aspirations of mankind: peace and security, freedom and the rule of law ... where brutality will go unrewarded and aggression will meet collective resistance”, to quote President Bush’s address to the joint session of Congress on 11 September 1990, the international community has to counter the Serbian aggression speedily and decisively. In the event that the international community cannot, or does not want to, live up to this task, at least the exercise of the inherent right of individual or collective self-defence under Article 51 of the Charter must be granted to Bosnia and Herzegovina.

85 Izvještaj o članstvu Austrije u Vijeću sigurnosti 1991.-1992., III-163 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 16

86 Rezolucije Vijeća sigurnosti u vezi sa situacijom u bivšoj Jugoslaviji, ILM, 1470-1471

2. *Strongly condemns any violations of international humanitarian law, including those involved in the practice of “ethnic cleansing”;*

no potvrđeno, kao i ništavnost akata o odustajanju od svoje imovine kod protjeranih osoba.⁸⁷ U Rezoluciji 779 stoji:

5. Podržava principe koje su 30. septembra 1992. dogovorili predsjednici Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije (Srbije i Crne Gore), da su sve izjave ili akti dati pod prisilom, posebno oni koji se odnose na zemlju i imovinu, u potpunosti ništavni i nevažeći i da sve raseljene osobe imaju pravo na mirni povratak u svoje bivše domove.⁸⁸

2.8. Uspostavljanje zone zabrane letenja (Rezolucija 781 Vijeća sigurnosti UN-a iz 1992. godine)

Predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine je 4. oktobra 1992. godine uputio dopis predsjedniku Vijeća sigurnosti UN-a. U njemu piše da se nastavlja teško bombardiranje gradova u Bosni i Hercegovini. Navodi da je agresor u petak, 2. oktobra izveo 35 borbenih letova sa aerodroma u Bajnoj Luci, te su bombardovani gradovi Gradačac, Jajce, Bugojno, Bosanski Brod, Maglaj i Srebrenica. Navodi, također, da je agresor na dan pisanja ovog dopisa izveo još dvadeset i pet borbenih letova sa istog aerodroma, a bombardovani su gradovi Zenica, Tešanj i ponovo Gradačac. Također su korištene kasetne bombe. Predsjednik Predsjedništva Izetbegović navodi da je *zona zabrane letenja* bila jedna od glavnih odrednica Londonske konferencije. Svi vojni letovi nad Bosnom i Hercegovinom bili su time zabranjeni. Beogradski režim i njegovi supstituti u Bosni i Hercegovini pristali su na to. Vlada Bosne i Hercegovine i članovi Londonske konferencije prihvatili su to također. Međutim ovaj sporazum je, poput gotovo svih drugih koje je agresor predložio i/ili prihvatio, prekršen, navodi predsjednik Republike Bosne i Hercegovine. Izetbegović zaključuje ovo pismo napomenom da su sve strane na Londonskoj konferenciji pristale na „zonu bez letenja“ i da države član-

87 Dokument 63, *Österreichische außenpolitische Dokumentation Nr. 4-5/93, Dezember 1993*, 101

88 Rezolucije Vijeća sigurnosti u vezi sa situacijom u bivšoj Jugoslaviji, ILM, 1475 5. *Endorses the principles agreed by the Presidents of the Republic of Croatia and the Federal Republic of Yugoslavia (Serbia and Montenegro) on 30 September 1992 that all statements or commitments made under duress, particularly those relating to land and property, are wholly null and void and that all displaced persons have the right to return in peace to their former homes;*

ice Londonske konferencije putem Vijeća sigurnosti imaju izričitu odgovornost da bez odgađanja provedu zonu zabrane letova.⁸⁹

Izetbegović šalje novi dopis predsjedniku Vijeća sigurnosti 7. oktobra 1992. navodeći da se uništavanje bosanskohercegovačkih gradova nastavlja i da agresor koristi kasetne bombe. Ponavlja da je nužno uspostaviti zonu zabrane letenja, uzimajući u obzir da je to dio dogovora sa Londonske konferencije, na koji su sve strane pristale. Ovaj dopis predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine završava navodeći da bi zona zabrane letenja, koja ne bi uključivala trenutnu primjenu, omogućila samo kontinuiranu agresiju iz zraka i rezultirala stotinama ili čak hiljadama nepotrebnih smrti i desecima hiljada novih žrtava etničkog čišćenja, pa će tako nove izbjeglice postati dodatni teret na već očajnu humanitarnu situaciju.⁹⁰

Austrija je zajedno sa Belgijom, Francuskom, Marokom, Rusijom, Velikom Britanijom i Sjedinjenim Američkim Državama predložila nacrt rezolucije kojom se uvode zone zabrane letenja u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine.⁹¹ U Rezoluciji 781 stoji da Vijeće sigurnosti UN-a:

1. Odlučuje uspostaviti zabranu vojnih letova u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine, a ta se zabrana ne primjenjuje na letove snaga Ujedinjenih nacija ili na druge letove u svrhu podrške operacijama Ujedinjenih naroda, uključujući humanitarnu pomoć.⁹²

Na 3122. sjednici Vijeća sigurnosti UN-a, na kojoj je usvojena Rezolucija 718, austrijski ambasador je, obrazlažući glasanje svoje zemlje, kazao da Austrija podržava uvođenje zone zabrane vojnih letova

---

89 Annex, Letter dated 4 October 1992 from the President of the Republic of Bosnia and Herzegovina addressed to the President of the Security Council, UN doc. S/24616, 2

90 Annex, Letter dated 7 October 1992 from the President of the Republic of Bosnia and Herzegovina addressed to the President of the Security Council, UN doc. S/24640, 2

91 Austria, Belgium, France, Morocco, Russian Federation, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and United States of America: draft resolution, UN doc. S/24636

92 Rezolucije Vijeća sigurnosti u vezi sa situacijom u bivšoj Jugoslaviji, ILM, 1478 1. *Decides to establish a ban on military flights in the airspace of Bosnia and Herzegovina, this ban not to apply to United Nations Protection Force flights or to other flights in support of United Nations operations, including humanitarian assistance;*

u Bosni i Hercegovini i da je ova mjera zaista bitan element osiguranja isporuke humanitarne pomoći stanovništvu pod opsadom u Bosni i Hercegovini. Dalje navodi da shvataju stavove koje je predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine iznio u svom dopisu predsjedniku Vijeća sigurnosti od 4. oktobra 1992. godine, posebno napominjući da je već dogovorena zabrana vojnih letova sa stranama na Londonskoj konferenciji. U nastavku kaže da sporazum sa Londonske konferencije, kao i mnogi drugi prije njega, nije ispoštovala srpska strana, čija se agresija u zraku nastavila, baš kao i na kopnu.⁹³ Ovo izlaganje ambasador Hohenfellner je završio navodeći:

Zato je obaveza Vijeća sigurnosti u ovoj rezoluciji da poduzme potrebne daljnje mjere za provedbu ove zabrane u slučaju njenog kršenja od velike važnosti. Nadamo se da to neće biti potrebno. Nadamo se, također, da će srpska strana sada shvatiti odlučnost Vijeća da konačno okonča pokolj u Bosni i Hercegovini.⁹⁴

Vijeće sigurnosti će u Rezoluciji 786 od 10. novembra odobriti opći koncept operacija opisan u Izvještaju glavnog sekretara i pozvati sve strane i ostale zainteresirane, uključujući sve vlade koje djeluju na tom području, da u potpunosti sarađuju s zaštitnim snagama Ujedinjenih nacija u njegovoj provedbi.⁹⁵ Navedeni koncept koji je sadržan u Izvještaju (8. novembar 1992.) generalnog sekretara, upućenom Vijeću sigurnosti UN-a o Rezoluciji 781, odnosi se na aktivnosti UNPROFOR-a oko provedbe zabrane vojnih letova iznad Bosne i Hercegovine.⁹⁶

Nakon što su utvrđena brojna kršenja ove zabrane, Sjedinjene Američke Države pokušale su pokrenuti ovlaštenje Vijeća sigurnosti UN-a da poduzme sve potrebne mjere za provedbu zabrane. Odluka Vijeća sigurnosti odgođena je zbog zabrinutosti saveznika Sjedinjenih

93 Stenogram sa 3122. sjednice Vijeća sigurnosti UN, UN doc. S/PV.3122, 12

94 Stenogram sa 3122. sjednice Vijeća sigurnosti UN, UN doc. S/PV.3122, 12 *That is why the firm undertaking by the Security Council in the present resolution to take the necessary further measures to enforce this ban in case of its violation is of primordial importance. We hope that it will not be necessary to do so. We also hope that the Serbian side will now realize the determination of the Council to bring about, at long last, an end to the slaughter in Bosnia and Herzegovina.*

95 Rezolucije Vijeća sigurnosti u vezi sa situacijom u bivšoj Jugoslaviji, ILM, 1479-1480

96 Izvještaj Generalnog sekretara/Report of the Secretary-general pursuant to Security council resolution 781(1992), UN doc. S/24767

Američkih Država i generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, koji se plaše negativnih efekata na UNPROFOR i perspektiva ženevskih pregovora o budućem ustrojstvu Bosne i Hercegovine.⁹⁷

Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN-a 816 uvedena je sveobuhvatna zabrana letenja iznad Bosne i Hercegovine, a države članice ovlaštene su da poduzmu mjere za provođenje zabrane. Ubrzo nakon toga avioni NATO-a počeli su nadzirati zračni prostor iznad Bosne i Hercegovine. Međutim, pored brojnih kršenja zabrane letenja, nije došlo do upotrebe sile.⁹⁸ Rezoluciju 816 Vijeće sigurnosti UN-a usvojilo je 31. marta 1993. godine.⁹⁹

2.9. Prijedlog za uspostavljanje zaštićenih zona (Rezolucija 787 Vijeća sigurnosti UN-a iz 1992. godine)

Mjesta i zone pod posebnom zaštitom definisane su međunarodnopravnim aktima. *Četvrta ženevska konvencija (član 14. i 15.)*¹⁰⁰ predviđa mogućnost uspostavljanja sanitetskih i sigurnosnih zona i mjesta, te neutraliziranih zona. *Protokol I (član 59. i 60.)* predviđa mogućnost proglašenja nebranjenih mjesta i demilitariziranih zona. *Sanitetske i sigurnosne zone i mjestas*u prvobitno zamišljeni kao trajni, sa svrhom da se od posljedica rata zaštite ranjenici i bolesnici, nemoćni starci, djeca do petnaest godina, trudnice i majke s djecom do sedam godina starosti. Te bi se zone morale nalaziti na značajnoj udaljenosti od ratišta i morao bi ih priznati protivnik, ako je moguće na osnovu izričitog sporazuma. *Neutralizirane zone* mogu se ustanoviti kao privremene na području na kojem se vode borbe s namjenom da se u njih smjeste ranjeni i bolesni borci i neborci obiju strana, kao i civilne osobe koje ne učestvuju u neprijateljstvima i ne obavljaju nikakve poslove vojne naravi dok u njima borave. Proglašenje *nebranjenih mjesta* shodno propisima iz člana 59. Protokola I predviđa precizne

97 Izvještaj o članstvu Austrije u Vijeću sigurnosti 1991.-1992., III-163 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 24

98 Vanjskopolitički izvještaj 1993., III-179 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 268-269

99 Rezolucija 816 Vijeća Sigurnosti UN, UN doc. S/RES/816(1993)

100 Ženevska konvencija o zaštiti građanskih lica u vrijeme rata od 12. augusta 1949./Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War, The American Journal of International Law, Vol. 50, No. 3/1956, 729-730

uslove koji se moraju ispuniti. Neispunjavanjem tih uslova ona to svojstvo mogu naknadno i izgubiti. Nebranjanim se mjestom može proglasiti svako naseljeno mjesto blizu ili u zoni neprijateljstava koje postaje otvoreno protivničkoj strani ako ona dođe u priliku da ga bez otpora okupira.¹⁰¹ Uslovi za proglašenje nebranjenog mjesta su sljedeći:

- a) Svi borci, pokretno oružje i pokretna vojna oprema moraju iz toga mjesta biti evakuirani.
- b) Nepokretne se vojne instalacije ne smiju koristiti u neprijateljstvima.
- c) Vlasti ili stanovništvo ne smiju činiti nikakve neprijateljske aktivnosti.
- d) Ne smiju se poduzimati nikakve akcije za podršku vojnim operacijama.¹⁰²

Shodno članu 60. Protokola I stranama u sukobu zabranjeno je proširivati vojne operacije na zone za koje je sporazumom usaglašeno da imaju status *demilitarizirane zone*. Takav *ad hoc* sporazum trebao bi sadržavati četiri prethodno navedena uslova za nebranjeno mjesto, s tim da se u stavu d)¹⁰³ navodi da *svaka djelatnost vezana za vojne napore mora prestati*. Kao i u slučaju nebranjениh mjesta, dopušta se prisutnost policijskih snaga, zadržanih isključivo radi održavanja zakona i reda u toj zoni. Niti jedna strana ne smije koristiti demilitariziranu zonu u svrhe vezane za vođenje ratnih operacija, niti je, ako joj to odgovara, smije jednostrano dokinuti. U slučaju materijalne povrede odredaba sporazuma druga će strana biti oslobođena svojih obaveza,

---

101 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 922-923

102 Dodatni protokol uz Ženevske konvencije od 12. kolovoza 1949, koji se odnosi na zaštitu žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I)/Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), *The American Journal of International Law*, Vol. 72, No. 2/1978, 482-483

(a) *all combatants, as well as mobile weapons and mobile military equipment, must have been evacuated;*

(b) *no hostile use shall be made of fixed military installations or establishments;*

(c) *no acts of hostility shall be committed by the authorities or by the population; and*

(d) *no activities in support of military operations shall be undertaken.*

103 Protokol I/Protocol I, *AJIL*, 483-484

(d) *any activity linked to the military effort must have ceased.*

ali zona i dalje uživa zaštitu prema drugim pravilima međunarodnih oružanih sukoba.¹⁰⁴

U koordinaciji za Vladom Bosne i Hercegovine Austrija je već u maju 1992. godine predložila uspostavljanje *sigurnih područja pod međunarodnom zaštitom (zaštićene zone)* za napadnute bosanskohercegovačke gradove. Cilj uspostavljanja zaštićenih zona bio je da se uspori srpska strategija etničkog čišćenja i da se legalnoj Vladi Bosne i Hercegovine omogući efektivno funkcionisanje.¹⁰⁵ S obzirom na intenzitet napredovanja srpskih snaga, u pitanje je došao opstanak Bosne i Hercegovine kao tek međunarodno priznate države, i bošnjačkog (muslimanskog) stanovništva. Prijedlog je podrazumijevao zaštićene zone za opkoljene gradove (Sarajevo, Bihać, Travnik, Tuzlu, Gorazde i druge). Vojnu zaštitu ovih zona trebale bi, po austrijskom prijedlogu, osiguravati snage Ujedinjenih nacija, podržane aktivnostima drugih međunarodnih humanitarnih organizacija.¹⁰⁶

Austrija je prijedlog o zaštićenim zonama konkretizirala u *démarsu*,¹⁰⁷ koji je tokom maja 1992. godine poslala u trideset država. U tim zonama civilno stanovništvo je trebalo naći utočište bez obzira na etničku pripadnost. Stvaranje zaštićenih zona, također, bi otežalo daljnje borbe velikih razmjera i tako imalo umirujući učinak na opću političku situaciju. U nedostatku realne alternative to je jedini način da se stotine hiljada ljudi spasi od smrti.¹⁰⁸

Republika Austrija se za prijedlog o sigurnosnim zonama zalagala kod mnogih država i međunarodnih organizacija, te kroz formalne

104 Degan, V. Đ. (2006), *Međunarodno pravo*, 923-924

105 Mock, Alois, *Die Haltung Österreichs in der Balkankrise und die Beziehungen zu den Nachfolgestaaten auf dem Gebiet des ehemaligen Jugoslawiens*, u: Khol, A., Ofner, G., Stirnemann, A., (1994.) *Österreichisches Jahrbuch für Politik* 1993, Wien: Verlag für Geschichte und Politik, 119

106 Vanjskopolički izvještaj 1992., III-130 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 98-99

107 *Démarche, démarches* ili *demarš* dolazi od francuske riječi *démarche*, što znači postupak, držanje. Formalna vladina predstava o nekoj zvaničnoj vladinoj poziciji, gledištima ili željama o određenoj temi, koja se uručuje odgovarajućem zvaničniku neke druge vlade ili međunarodne organizacije. Demaršom se obično želi nekoga uvjeriti u nešto, informirati ili dobiti informaciju od neke strane vlade. Može značiti i ponudu, prijedlog, sugestiju, zahtjev, korak, mjeru te da bise protestiralo, upozorilo, zaprijetilo ili dale primjedbe na postupke određene strane vlade. Prema: Hajdarević, M., *Enciklopedijski rječnik diplomacije i međunarodnih odnosa*, 160

108 Vanjskopolički izvještaj 1992., III-130 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 98-99

i neformalne susrete gdje god su zvaničnici Austrije bili u prilici. Apel o nužnosti uspostavljanja zaštićenih zona ministar Mock je uputio na Međunarodnoj konferenciji o bivšoj Jugoslaviji koja je održana 26. i 27. augusta 1992. u Londonu. Prijedlog o zaštićenim zonama postao je dio akcionog programa sa ove konferencije.¹⁰⁹ U zvaničnim dokumentima (poglavlje *Posebne odluke Londonske konferencije*) se navodi *dalje ispitivanje opcija, uključujući neutralne zone za sigurna područja*.¹¹⁰ U dijelu Londonske konferencije, pod nazivom *Izjava o Bosni (Statement on Bosnia)*, zagovaraju se mjere koje su povezane sa prijedlogom o sigurnosnim zonama.¹¹¹ U dokumentima stoji:

- d) demilitarizacija većih gradova i njihovo nadgledanje od strane međunarodnih promatrača;
- e) uspostavljanje centara za izbjeglice i pomoć onim građanima Bosne i Hercegovine koji su izgubili svoje domove ili su protjerani iz svojih domova do povratka;
- f) proširenje humanitarne pomoći na sva područja Bosne i Hercegovine gdje su potrebne zalihe, uz saradnju lokalnih stranaka.¹¹²

Na osnovu razgovora između ministara vanjskih poslova dviju država (Silajdžića i Mocka) u Beču 6. novembra 1992. godine Austrija je napravila još jedan pomak ka konačnom cilju koji podrazumijeva uspostavljanje sigurnosnih zona. Precizirala je svoj prijedlog u jednom *memorandumu*,¹¹³ a koji je, između ostalih, uručen i članicama

109 Siegl, Walter, Die österreichische Jugoslawienpolitik, ÖJIP, 27

110 Dokumenti usvojeni na Londonskoj konferenciji/International Conference on the Former Yugoslavia: *Documents Adopted at the London Conference*, International Legal Materials, Vol. 31, No. 6/1992, 1539-1540 *Specific Decisions by the London Conference viii) Further examination of options including neutral zones for safe areas*.

111 Siegl, Walter, Die österreichische Jugoslawienpolitik, ÖJIP, 27

112 Dokumenti usvojeni na Londonskoj konferenciji, ILM, 1538

113 *Memorandum, memoranda, mémorandum* je diplomatski dokument koji jedna država upućuje drugoj, a u kojem se izlaže stanovište vlade o pitanju koje se razmatra. Po ovome je memorandum sličan deklaraciji, s tim što memorandum može sadržavati i zahtjev države za rješenje nekog pitanja ili spora, a njime se daje i obrazloženje razloga za mjere koje će biti poduzete u rješavanju date situacije. Memorandum se prilaže uz propratnu ili sprovednu notu, a može se uručiti i lično preko svog diplomatskog agenta, akreditiranog kod vlade kojoj se memorandum upućuje. Prema Hajdarević, M., *Enciklopedijski rječnik diplomacije i međunarodnih odnosa*, 406

Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija. Uz konstantno urgiranje Austrije Vijeće sigurnosti UN-a je konačno 16. novembra 1992. godine u Rezoluciji 787 otvorilo mogućost uspostavljanja zaštićenih zona.¹¹⁴ U ovoj rezoluciji stoji da Vijeće:

19. Poziva generalnog sekretara da u saradnji s visokim komesarom Ujedinjenih nacija za izbjeglice i drugim relevantnim međunarodnim humanitarnim agencijama prouči mogućnosti i uslove za uspostavljanje sigurnih područja u humanitarne svrhe.¹¹⁵

Austrijski ambasador u Vijeću sigurnosti UN-a, obrazlažući svoje glasanje na 3137. sjednici, navodi da je Austrija za Rezoluciju 787 (1992) jer ovaj dokument sadrži niz nužnih mjera. Jedna je potvrda prethodnih zahtjeva Vijeća sigurnosti UN-a upućenih prvenstveno srbijanskoj strani, a druga je pooštavanje režima sankcija. Ambasador Hohenfellner ističe da sankcije nisu usmjerene prema stanovništvu Srbije i Crne Gore, već su donesene da dovedu do promjene politike u Beogradu. Također navodi da bi ova odluka Vijeća sigurnosti trebala pridonijeti učinkovitijoj provedbi sankcija.¹¹⁶ U kontekstu uspostave zaštićenih zona kazao je sljedeće:

Rezolucija, također, sadrži austrijski prijedlog za stvaranje sigurnih zona u Bosni i Hercegovini. Brza uspostava takvih zona bila bi presudan doprinos u ublažavanju problema izbjeglica i raseljenih osoba, koji je dostigao toliko dramatične razmjere da je uveliko iscrpio kapacitete drugih država da pruže čak i privremeno utočište. Jednom kada se uspostave takve sigurne zone, one ne samo da trebaju pružiti sigurnost sadašnjim stanovnicima već će i potaknuti druge da se vrate u svoje bivše domove.

Danas smo pozvali generalnog sekretara da prouči mogućnosti i zahtjeve za takva područja. Očito, u svjetlu strašnog stanja stanovništva, to ne može biti akademska vježba. Stoga se nadamo da će generalni

114 Siegl, Walter, *Die österreichische Jugoslawienpolitik*, ÖJIP, 27-28

115 Rezolucije Vijeća sigurnosti u vezi sa situacijom u bivšoj Jugoslaviji, ILM, 1484 19. *Invites the Secretary-General, in consultation with the United Nations High Commissioner for Refugees and other relevant international humanitarian agencies, to study the possibility of and the requirements for the promotion of safe areas for humanitarian purposes;*

116 Stenogram sa 3137. sjednice Vijeća sigurnosti UN, UN doc. S/PV.3137, 123-124

sekretar hitno ispitati to pitanje i podnijeti izvještaj Vijeću sigurnosti što je prije moguće kako bi nam omogućio donošenje potrebnih odluka prije nego što ne bude prekasno.¹¹⁷

Austrija je učestvovala i u predlaganju Rezolucije 47/147 Generalne skupštine UN-a o stanju ljudskih prava na području bivše Jugoslavije.¹¹⁸ Generalna skupština Ujedinjenih nacija 18. decembra 1992. u Rezoluciji 47/147 (stav 19b) pozdravlja poziv Vijeća sigurnosti iz Rezolucije 787 (1992) da budu proučene mogućnosti i zahtjevi za uspostavljanje sigurnih zona, navodeći da međunarodna zajednica ne smije pristati na demografske promjene uzrokovane etničkim čišćenjem.¹¹⁹

Predstavnik Venecuele u Ujedinjenim nacijama u ovom periodu Diego Enrique Arria tvrdi da je Austrija bila prva država članica koja je aktivno zagovarala mogućost uspostavljanja zona sigurnosti u Bosni i Hercegovini. A navodi i da stalne članice Vijeća sigurnosti UN-a, najblaže kazano, nisu tome bile naklonjene.¹²⁰

Do kraja 1992. godine Vijeće sigurnosti UN-a nije uspostavilo ni jednu zaštićenu zonuna način kako je to Austrija predlagala. Uzroci neuspostavljanja zaštićenih zona generalnosu oklijevanja međunarodne zajednice da se u punom kapacitetu angažuje u Bosni i Herce-

---

117 Stenogram sa 3137. sjednice Vijeća sigurnosti UN, UN doc. S/PV.3137, 124 *The resolution also reflects the Austrian proposal to create safe areas in Bosnia and Herzegovina. The rapid establishment of such areas would be a decisive contribution to alleviating the problem of refugees and displaced persons, which has reached such dramatic proportions that it has largely exhausted the capacities of other States to provide even temporary refuge. Once such safe areas are established, they should not only provide safety for their present inhabitants but also encourage others to return to their former homes. Today we have invited the Secretary-General to study the possibility of and the requirements for such areas. Obviously, in the light of the horrendous plight of the population concerned, this cannot be an academic exercise. Consequently, we hope that the Secretary-General will urgently examine this issue and report to the Security Council as soon as possible in order to enable us to take the necessary decisions before it is too late.*

118 Dokument 63, *Österreichische außenpolitische Dokumentation Nr. 4-5/93*, Dezember 1993, 103

119 Rezolucija Generalne skupštine UN 47/147. Stanje ljudskih prava na teritoriji bivše Jugoslavije, UN doc. A/RES/47/147, 26

120 Čekić, Smail (2011.), *Genocid u kontinuitetu: Svjedočenje ambasadora Arrie*, Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu, 29

govini, a što uključuje i prisilne mjere na način kako je to predviđeno u sistemu kolektivne sigurnosti. Međutim, sama ideja i diskusija o zaštićenim zonama prouzrokovala je veliki odjek u podizanju opće svijesti o hitnosti mjera za pomoć civilnom stanovništvu, a što je dovelo do velikih humanitarnih akcija. U februaru 1993. godine Sjedinjene Američke Države su pokrenule široku akciju, a koja se temelji na ideji koju je ministar Mock promovisao 30. jula 1992. godine o dostavljanju humanitarne pomoći spuštanjem zaliha padobranima iz zraka.¹²¹ Za provođenje prijedloga o sigurnosnim zonama Austrija je Vijeću sigurnosti nudila svaku pomoć koja nije vojnog karaktera, uključujući korištenje i transport vojnih snaga preko austrijskog zračnog prostora.¹²²

Vijeće sigurnosti je tek 16. aprila 1993. godine proglasilo Srebrenicu zaštićenom zonom, na način kako su to zvaničnici Republike Austrije ranije zagovarali.¹²³ Srebrenica je proglašena zaštićenom zonom Rezolucijom 819(1993).¹²⁴

Koncept zaštićenih zona Vijeće sigurnosti UN-a proširilo je Rezolucijom 824 na Sarajevo, Tuzlu, Žepu, Goražde i Bihać (pored ranije donesene odluke za Srebrenicu). Pored ove rezolucije, za provođenje koncepta zaštićenih zona donesene su i rezolucije 836 i 844.¹²⁵ Rezolucija 824 donesena je 6. maja 1993. godine.¹²⁶ Rezoluciju 836 Vijeće sigurnosti je usvojilo 4. juna 1993. godine,¹²⁷ a Rezoluciju 844 18. juna 1993. godine.¹²⁸

2.10. Prva izričita osuda napada srpskih milicija u Bosni i Hercegovini (izjava predsjednika Vijeća sigurnosti na 3146. sjednici)

Na urgiranje Austrije Vijeće sigurnosti UN-a je na 3146. sjednici 9. decembra 1992. godine prvi put izričito osudilo napade srpskih

121 Vanjskopolitički izvještaj 1992., III-130 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 99

122 Siegl, Walter, *Die österreichische Jugoslawienpolitik*, ÖJIP, 29

123 Vanjskopolitički izvještaj 1993., III-179 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 269

124 Rezolucija 819 Vijeća Sigurnosti UN, UN doc. S/RES/819(1993)

125 Vanjskopolitički izvještaj 1993., III-179 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 269

126 Rezolucija 824 Vijeća Sigurnosti UN, UN doc. S/RES/824(1993)

127 Rezolucija 836 Vijeća Sigurnosti UN, UN doc. S/RES/836(1993)

128 Rezolucija 844 Vijeća Sigurnosti UN, UN doc. S/RES/844(1993)

milicija u Bosni i Hercegovini, te su u slučaju nastavka napada najavljene konsultacije o daljnim mjerama.¹²⁹ U izjavi generalni sekretar je kazao:

Vijeće sigurnosti alarmirano je najnovijim izvještajima da su srpske milicije obnovile svoju ofanzivu na Bosnu i Hercegovinu, a posebno na grad Sarajevo, što je rezultiralo daljnjim gubicima života i materijalnom štetom, kao i to da je ugrožena sigurnost UNPROFOR-a i međunarodnih radnika koji pružaju pomoć, a na taj način i međunarodni mir i sigurnost. (...) Vijeće sigurnosti oštro osuđuje ove napade i smatra ih kršenjem relevantnih rezolucija i prethodnih obveza, posebno u pogledu prestanka neprijateljstava, zabrane vojnih letova u zračnom prostoru Republike Bosne i Hercegovine, sigurnosti humanitarne pomoći civilnom stanovništvu i opskrbe vodom. (...) Ako se ovakvi napadi i akcije nastave, Vijeće sigurnosti će razmotriti, što je prije moguće, daljnje mjere protiv onih koji ih počine ili podrže kako bi osigurali sigurnost UNPROFOR-a i međunarodnih humanitarnih radnika, sposobnost UNPROFOR-a da ispuni svoj mandat i poštivanje relevantnih rezolucija Vijeća.¹³⁰

---

129 Izvještaj o članstvu Austrije u Vijeću sigurnosti 1991.-1992., III-163 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 16

130 Stenogram 3146. sjednice Vijeća sigurnosti UN, UN doc. S/PV.3146, 3-6
The Security Council is alarmed by the most recent reports that Serb militia in the Republic of Bosnia and Herzegovina have renewed their offensive in Bosnia and Herzegovina, and in particular against the city of Sarajevo, resulting in further loss of life and material damage as well as in endangering the security of UNPROFOR and international relief workers, thus threatening international peace and security. (...)
The Security Council strongly condemns these attacks as violations of its relevant resolutions and of previous commitments, in particular with regard to the cessation of hostilities, the ban on military flights in the airspace of the Republic of Bosnia and Herzegovina, the safety of humanitarian assistance to the civilian population and the restoration of power and water supplies. (...)
If such attacks and actions continue, the Security Council will consider, as soon as possible, further measures against those who commit or support them to ensure the security of UNPROFOR and of international relief workers, the ability of UNPROFOR to fulfil its mandate and compliance with the Council's relevant resolutions. (...)

2.11. Zahtjev za ukidanje embarga na naoružanje za Bosnu i Hercegovinu (rezolucije 48/88 i 49/10 Generalne skupštine UN-a)

Svaka prijetnja oružanom silom ili upotreba vojne sile postala je zabranjena prema međunarodnom javnom pravu, uz značajan izuzetak samoodbrane.¹³¹ U članu 51. Povelje Ujedinjenih nacija se navodi:

Ništa u ovoj Povelji ne umanjuje prirodno pravo na individualnu ili kolektivnu odbranu u slučaju oružanog napada na člana Ujedinjenih nacija dok Vijeće sigurnosti ne preduzme mjere potrebne za očuvanje mira i sigurnosti u svijetu. O mjerama koje preduzmu članovi koristeći se ovim pravom na samoodbranu biće odmah obaviješteno Vijeće sigurnosti i ove mjere ni na koji način neće dovesti u pitanje ovlasti i odgovornosti Vijeća da u skladu sa ovom Poveljom preduzme u svako doba akciju koju smatra nužnom u cilju obezbjeđivanja i održanja mira i sigurnosti u svijetu.¹³²

Odbrana Bosne i Hercegovine je otežana, pa gotovo i onemogućena, rezolucijom Vijeća sigurnosti Ujedinjenih nacija 713 od 25. septembra 1991. godine. Ovom rezolucijom nametnut je embargo¹³³ na naoružanje za područje bivše Jugoslavije. Međutim, ova dorada je posebno pogadala Bosnu i Hercegovinu s obzirom da je strana koja je vršila agresiju raspolagala naoružanjem preuzetim od bivše JNA. Na ovaj način Bosni i Hercegovini je faktički onemogućeno pravo na samoodbranu koje je zagantovano Poveljom Ujedinjenih nacija.¹³⁴

131 Degan, V. Đ., *Međunarodno pravo*, 238-239

132 Povelja UN/Charter of the United Nations, ILQ, 90-117 *Nothing in the present Charter shall impair the inherent right of individual or collective self-defence if an armed attack occurs against a Member of the United Nations, until the Security Council has taken measures necessary to maintain international peace and security. Measures taken by Members in the exercise of this right of self-defence shall be immediately reported to the Security Council and shall not in any way affect the authority and responsibility of the Security Council under the present Charter to take at any time such action as it deems necessary in order to maintain or restore international peace and security.*

133 U najširem smislu embargo je zabrana, a u međunarodnim odnosima odnosi se na zabranu zračnog saobraćaja, plovidbe i trgovine s određenom zemljom ili zemljama. Prema: Hajdarević, M., *Enciklopedijski rječnik diplomacije i međunarodnih odnosa*, 207

Također pogledati *Mjere koje ne uključuju upotrebu oružane sile* u ovom radu.

134 Čekić, S., *Genocid u kontinuitetu: Svjedočenje ambasadora Arrie*, 20-22

U stavu 6. ove rezolucije stoji:

U skladu s poglavljem VII Povelje Ujedinjenih nacija, odlučuje da će sve države za potrebe uspostavljanja mira i stabilnosti u Jugoslaviji odmah primijeniti opći i cjeloviti embargo na sve isporuke oružja i vojne opreme u Jugoslaviju dok Vijeće ne odluči drugačije nakon savjetovanja između generalnog sekretara i Vlade Jugoslavije.¹³⁵

Rješavanje sukoba u Bosni i Hercegovini otkrilo je nemoć međunarodne zajednice i neefikasnost svih tadašnjih diplomatskih sredstava. U raspravi vezanoj za ovu temu ponovno su istaknuti različiti stavovi Evropske unije i islamskih zemalja. To je izraženo i u Rezoluciji 48/88 Generalne skupštine Ujedinjenih nacija koja je zahtijevala ukidanje embarga na oružje Bosni i Hercegovini. Dok su Austrija, Sjedinjene Američke Države, Australija i Mađarska, kao i većina država Pokreta nesvrstanih glasali pozitivno, članice Evropske unije, nordijske zemlje i većina država Istočne Evrope bile su suzdržane.¹³⁶ U Rezoluciji 48/88 koja je usvojena 29. decembra 1993. godine stoji da Generalna skupština UN-a:

17. Također potiče Vijeće sigurnosti da hitno razmotri izuzimanje Republike Bosne i Hercegovine od embarga na oružje koje je nametnuo bivšoj Jugoslaviji u skladu s rezolucijom Vijeća sigurnosti 713 (1991) od 25. septembra 1991.

18. Potiče države članice, kao i ostale članove međunarodne zajednice, iz svih regija da prošire saradnju na Republiku Bosnu i Hercegovinu u ostvarivanju njenog inherentnog prava na individualnu i kolektivnu samoodbranu u skladu s članom 51. poglavlja VII Povelje.¹³⁷

135 Rezolucije Vijeća sigurnosti u vezi sa situacijom u bivšoj Jugoslaviji, 1432 *Decides, under Chapter VII of the Charter of the United Nations, that all States shall, for the purposes of establishing peace and stability in Yugoslavia, immediately implement a general and complete embargo on all deliveries of weapons and military equipment to Yugoslavia until the Council decides otherwise following consultation between the Secretary-General and the Government of Yugoslavia;*

136 Vanjskopolitički izvještaj 1993., III-179 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 259-260

137 Rezolucija 48/88 Generalne skupštine UN, UN doc. A/RES/48/88 17. *Also urges the Security Council to give all due consideration, on an urgent basis, to exempt the Republic of Bosnia and Herzegovina from the arms embargo as imposed on the former Yugoslavia under Security Council resolution 713 (1991) of 25 September 1991;*

18. Urges Member States, as well as other members of the international community, from all regions to extend their cooperation to the Republic of Bosnia and Herzego-

I na plenarnom zasjedanju 1994. godine ponovo su do izražaja došla dva suprotstavljena stajališta o sukobu u Bosni i Hercegovini. Pored država članica Organizacije islamske konferencije i zemalja Pokreta nesvrstanih, Sjedinjene Američke Države su podržale poziv na ukidanje embarga na oružje Bosni i Hercegovini. Oni su to pravdali neučinkovitošću dotadašnjih mjera koje su poduzete za okončanje rata. Članice Evropske unije, nordijske zemlje i Japan izrazile su rezerve zbog takvog pristupa, za koji smatraju da bi imao nepredvidive posljedice. Razlike u stavovima došle su do izražaja i prilikom glasanja o rezoluciji 49/10 Generalne skupštine UN kojom se traži ukidanje embarga na oružje za BiH. Pored većine nesvrstanih zemalja, za rezoluciju su glasale i Sjedinjene Američke Države, Austrija i Mađarska, dok se većina evropskih zemalja suzdržala. Austrija je opravdala svoje glasanje navodeći da, s obzirom na nedostatak zaštite u sistemu kolektivne sigurnosti, BiH ne treba spriječiti u ostvarivanju prava na samoodbranu u skladu s članom 51. Povelje UN-a.¹³⁸ U Rezoluciji 49/10 se navodi da Generalna skupština UN-a:

22. Potiče Vijeće sigurnosti da posveti dužnu pažnju i izuzme vlade Republike i Federacije Bosne i Hercegovine od embarga na isporuku oružja i vojne opreme koju je Vijeće prvobitno nametnulo u Rezoluciji 713 (1991) od 25. septembra 1991, a kako je navedeno u osmom preambularnom stavu ove rezolucije.¹³⁹

A u pomenutom stavu stoji:

Prihvata zahtjev Vlade Republike Bosne i Hercegovine u kojem traži de jure ukidanje embarga na oružje, a koje bi se odnosilo za najviše šest mjeseci, sa mogućnošću dalje odgode od strane Vijeća sigurnosti, posebno uzimajući u obzir da li su bosanski Srbi prihvatili i proveli mirovni plan Kontakt grupe.¹⁴⁰

---

vina in exercise of its inherent right of individual and collective self-defence in accordance with Article 51 of Chapter VII of the Charter;

138 Vanjskopolitički izvještaj 1994., Izvještaj Saveznog ministarstva vanjskih poslova, III-25 der Beilagen XIX. GP - Bericht, 221-222

139 Rezolucija 49/10 Generalne skupštine UN, UN doc. A/RES/49/10 22. *Encourages the Security Council to give all due consideration and exempt the Governments of the Republic and of Federation of Bosnia and Herzegovina from the embargo on deliveries of weapons and military equipment originally imposed by the Council in resolution 713 (1991) of 25 September 1991 and as further outlined in the eighth preambular paragraph of the present resolution;*

140 Rezolucija 49/10 Generalne skupštine UN, UN doc. A/RES/49/10 *Noting the*

Zaključak

Prvenstvenu odgovornost za očuvanje međunarodnog mira i sigurnosti ima Vijeće sigurnosti UN-a. Pored toga, u vezi sa mjerama kolektivne sigurnosti ovaj organ UN-a ima nadležnosti za kvalifikaciju nastalog stanja, donošenje privremenih mjera, preporuka i odluka. Vijeće sigurnosti može donositi mjere koje ne uključuju upotrebu oružane sile i mjere koje uključuju upotrebu oružane sile. Uloga Generalne skupštine Ujedinjenih nacija je supsidijarna naspram Vijeća sigurnosti samo u rješavanju sporova već i u pogledu svih drugih mjera za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti.

Republika Austrije je u periodu od 1990. do 1992. godine bila nestalna članica Vijeća sigurnosti UN-a, te se u tom periodu posebno angažovala za dosljednu implementaciju određenog seta mjera kolektivne sigurnosti na području bivše Jugoslavije, a posebno u Bosni i Hercegovini. Austrija je bila stajališta da sukob na području Balkana ugrožava i njenu sigurnost, pogotovo jer se u tom konfliktu tolerisalo nepoštivanje osnovnih principa međunarodnog prava, masovno kršenje ljudskih prava, a očita je bila i nedjelotvornost odluka organa Ujedinjenih nacija u pogledu okončanja rata.

Angažman Republike Austrije s ciljem primjene mjera kolektivne sigurnosti u Bosni i Hercegovini se naročito ogledao u sljedećem: aktivnosti u cilju prevencije izbijanja konflikta u Bosni i Hercegovini, aktivnosti u zaustavljanju rata u ranoj fazi, uvođenje ekonomskih sankcija SR Jugoslaviji (Srbiji i Crnoj Gori) u Vijeću sigurnosti UN-a, upućivanje UNPROFOR-a na sarajevski aerodrom, upućivanje prijedloga za uvođenje prisilnih mjera, zalaganje za dostavu humanitarne pomoći i zalaganje za pravo Bosne i Hercegovine na samoodbranu, na povratak protjeranih, na uspostavljanje zone zabrane letenja u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine, predlaganje uspostavljanja zaštićenih zona, podržavanje zahtjeva za ukidanje embarga na naoružanje za Bosnu i Hercegovinu.

Na osnovu akata organa Ujedinjenih nacija iz perioda od 1991. do 1992. godine, kao i analizi sadržaja stenograma sa sjednica tih organa, možemo zaključiti da se Republika Austrija dosljedno zalagala za im-

---

offer of the Government of the Republic of Bosnia and Herzegovina to seek de jure lifting of the arms embargo with effective application deferred for up to six months or as may be further deferred by the Security Council, especially in view of an acceptance and implementation of the Contact Group's peace plan by the Bosnian Serbs,

plementaciju seta mjera kolektivnesigurnosti u Bosni i Hercegovini. Djelovanje Republike Austrije u međunarodnim odnosima tokom navedenog perioda predstavlja dosljednu implementaciju svih principa na kojima počivaju savremeni odnosi subjekata međunarodnog prava. Ti principi su sadržani u Povelji Ujedinjenih nacija i Deklaraciji o principima međunarodnog prava o prijateljskim odnosima i saradnji između država u skladu sa Poveljom Ujedinjenih nacija (Deklaracija iz 1970). Naime, djelovanje Republike Austrije primjer je kako se praktično realiziraju prijateljski odnosi među državama, te kako se ozbiljno i odgovorno shvataju međunarodne obaveze za uspostavljanje i očuvanje međunarodnog mira, stabilnosti i sigurnosti.

Literatura

Pravni akti

1. Annex, European Council Declaration on former Yugoslavia, UN doc. S/24200,
2. Annex, Letter dated 23 April 1992 from the Federal Minister for Foreign Affairs of Austria addressed to the President of the Security Council, UN doc. S/23833
3. Annex, Letter dated 24 April 1992 from the Representatives of Austria and Hungary addressed to the President of the Security Council, UN doc. S/23840
4. Annex, Letter dated 4 October 1992 from the President of the Republic of Bosnia and Herzegovina addressed to the President of the Security Council, UN doc. S/24616,
5. Annex, Letter dated 7 October 1992 from the President of the Republic of Bosnia and Herzegovina addressed to the President of the Security Council, UN doc. S/24640,
6. Austria, Belgium, France, Morocco, Russian Federation, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and United States of America: draft resolution, UN doc. S/24636
7. Dodatni protokol uz Ženevske konvencije od 12. kolovoza 1949., koji se odnosi na zaštitu žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I)/ Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol

- I), *The American Journal of International Law*, Vol. 72, No. 2/1978, 457-502
8. Dokument 63 (Schriftliche parlamentarische Anfrage an den Bundesminister für auswärtige Angelegenheiten, Dr. Alois Mock, betreffend Kriegsverbrechen in Bosnien-Herzegowina, Wien, am 19. April 1993), Bundesministerium für auswärtige Angelegenheiten, *Österreichische außenpolitische Dokumentation Nr. 4-5/93*, Dezember 1993, Außenpolitische Bibliothek,
  9. Dokumenti usvojeni na Londonskoj konferenciji/ International Conference on the Former Yugoslavia: *Documents Adopted at the London Conference*, International Legal Materials, Vol. 31, No. 6/1992, 1527-1548,
  10. Dopis/Letter dated 2 July 1992 from the Permanent Representative of Bosnia and Herzegovina to the United Nations addressed to the President of the Security, UN doc. S/24237
  11. Dopis/Letter dated 23 April 1992 from the Chargé d'affaires-a.i. of the Permanent Mission of Austria to the United Nations addressed to the President of the Security Council, UN doc. S/23833
  12. Dopis/Letter dated 24 April 1992 from the Representatives of Austria and Hungary addressed to the President of the Security Council, UN doc. S/23840
  13. Izjava predsjednika Vijeća sigurnosti/Note by the President of the Security Council, UN doc. S/23802,
  14. Izjava predsjednika Vijeća sigurnosti/Note by the President of the Security Council, UN doc. S/23842,
  15. Izvještaj Generalnog sekretara/Report of the Secretary-general pursuant to Security council resolution 781(1992), UN doc. S/24767
  16. Izvještaj o članstvu Austrije u Vijeću sigurnosti 1991.-1992., Savezno ministarstvo vanjskih poslova/ Österreichische Mitgliedschaft im Sicherheitsrat, Bericht 1991-1992, Bundesministers für auswärtige Angelegenheiten, III-163 der Beilagen XVIII. GP - Bericht,
  17. Povelja Ujedinjenih nacija/ Charter of the United Nations, *The International Law Quarterly*, Vol. 1, No. 1/1947,90-117
  18. Rezolucija 377A(V) Generalne skupštine UN od 3. novembra 1950. godine, UN doc. A/RES/377(V)

19. Rezolucija 48/88 Generalne skupštine UN, UN doc. A/RES/48/88
20. Rezolucija 49/10 Generalne skupštine UN, UN doc. A/RES/49/10
21. Rezolucija 816 Vijeća Sigurnosti UN, UN doc. S/RES/816(1993)
22. Rezolucija 819 Vijeća Sigurnosti UN, UN doc. S/RES/819(1993)
23. Rezolucija 820 Vijeća Sigurnosti UN, UN doc. S/RES/820(1993)
24. Rezolucija 824 Vijeća Sigurnosti UN, UN doc. S/RES/824(1993)
25. Rezolucija 836 Vijeća Sigurnosti UN, UN doc. S/RES/836(1993)
26. Rezolucija 844 Vijeća Sigurnosti UN, UN doc. S/RES/844(1993)
27. Rezolucija Generalne skupštine UN 47/147. Stanje ljudskih prava na teritoriji bivše Jugoslavije, UN doc. A/RES/47/147,
28. Stenogram 3046. sjednice Vijeća sigurnosti UN, UN doc. S/PV.3046,
29. Stenogram 3146. sjednice Vijeća sigurnosti UN, UN doc. S/PV.3146,
30. Stenogram sa 3075 sjednice Vijeća sigurnosti UN (15. maj 1992.), UN doc. S/PV.3075
31. Stenogram sa 3082. sjednici Vijeća sigurnosti UN, UN doc. S/PV.3082,
32. Stenogram sa 3106 sjednice Vijeća sigurnosti UN, UN doc. S/PV.3106,
33. Stenogram sa 3122. sjednice Vijeća sigurnosti UN, UN doc. S/PV.3122,
34. Stenogram sa 3137. sjednice Vijeća sigurnosti UN, UN doc. S/PV.3137,
35. Ujedinje nenacije: Rezolucije Vijeća sigurnosti u vezi sa situacijom u bivšoj Jugoslaviji/ United nations: Security council resolutions regarding the situation in the former Yugoslavia, International Legal Materials, Vol. 31, No. 6/1992, 1437-1438
36. Vanjskopolički izvještaj 1992. Saveznog ministarstva vanjskih poslova/Außenpolitischer Bericht 1992, Bericht des Bundesministers für auswärtige Angelegenheiten, III-130 der Beilagen XVIII. GP - Bericht, 99-104
37. Vanjskopolički izvještaj 1993., Izvještaj Saveznog ministarstva vanjskih poslova/Außenpolitischer Bericht 1993, Bericht des Bundesministers für auswärtige Angelegenheiten, III-179 der Beilagen XVIII. GP - Bericht,

38. Vanjskopolitički izvještaj 1994., Izvještaj Saveznog ministarstva vanjskih poslova/Außenpolitischer Bericht 1994, Bericht des Bundesministers für auswärtige Angelegenheiten, III-25 der Beilagen XIX. GP - Bericht,
39. Ženevska konvencija o zaštiti građanskih lica u vrijeme rata od 12. augusta 1949./Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War, The American Journal of International Law, Vol. 50, No. 3/1956, 724-783

Knjige, udžbenici i priručnici

1. Bundesministerium für auswärtige Angelegenheiten, *Österreichische außenpolitische Dokumentation Nr. 4-5/93*, Dezember 1993, Außenpolitische Bibliothek
2. Busek, Erhard, (1999.) *Österreich und der Balkan: Vom Umgang mit dem Pulverfass Europas*, Wien: Molden Verlag,
3. Čekić, Smail (2011.), *Genocid u kontinuitetu: Svjedočenje ambasadora Arrie*, Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu,
4. Degan, Vladimir Đuro (2006), *Međunarodno pravo*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 223
5. Dimitrijević, V. et al. (2007), *Osnovi međunarodnog javnog prava*, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd,
6. Hajdarević, Muhamed (2007), *Enciklopedijski rječnik diplomacije i međunarodnih odnosa: englesko-francusko-bosanski*, Connecticut: Sarajevo
7. Khol, A., Ofner, G., Stirnemann, A., (1993.) *Österreichisches Jahrbuch für Politik 1992*, Wien: Verlag für Geschichte und Politik
8. Khol, A., Ofner, G., Stirnemann, A., (1994.) *Österreichisches Jahrbuch für Politik 1993*, Wien: Verlag für Geschichte und Politik
9. Mock, A., Vytiska, H., (1997) *Das Balkan-Dossier der Aggressionskrieg in Ex-Jugoslawien - Perspektiven für die Zukunft*, Wien: Signum,
10. Österreichischen Gesellschaft für Außenpolitik und Internationale Beziehungen, (1992.), *Österreichisches Jahrbuch für internationale Politik 1992*, Wien: Böhlau

11. Savezno ministarstvo vanjskih poslova, Austrijska vanjskopolitička dokumentacija: Tekstovi i dokumenti/ Bundesministerium für Auswärtige Angelegenheiten, Österreichische außenpolitische Dokumentation: Texte und Dokumente, Wien, Bundesministerium, 1990-1997
12. Softić S., (2013) *Sukcesija u međunarodnom pravu: sukcesija SFRJ*, Sarajevo: Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije
13. Softić, S. (2012.), *Međunarodno pravo*, Sarajevo: DES d.o.o.

Članci i studije

1. Mock, Alois, *Die Haltung Österreichs in der Balkankrise und die Beziehungen zu den Nachfolgestaaten auf dem Gebiet des ehemaligen Jugoslawiens*, u: Khol, A., Ofner, G., Stirnemann, A., (1994.) Österreichisches Jahrbuch für Politik 1993, Wien: Verlag für Geschichte und Politik, 113-138
2. Siegl, Walter, *Die österreichische Jugoslawienpolitik*, u: Khol, A., Ofner, G., Stirnemann, A., (1993.) Österreichisches Jahrbuch für Politik 1992, Wien: Verlag für Geschichte und Politik, 825-842
3. Siegl, Walter, *Die österreichische Jugoslawienpolitik*, u: Österreichisches Jahrbuch für internationale Politik 1992, Wien: Böhlau, 1992., 14-31

ACTIVITIES OF THE REPUBLIC OF AUSTRIA IN THE IMPLEMENTATION OF A SET OF COLLECTIVE SECURITY MEASURES IN BOSNIA AND HERZEGOVINA IN THE PERIOD FROM 1991 TO 1992

Ahmed Omerović, MA
University of Tuzla, Faculty of Law, PhD student
email: ahmed.omerovic@yahoo.com

ABSTRACT

United Nations (UN) organs have the primary responsibility in the collective security system. The UN Security Council is a body with broad responsibilities for the maintenance of international peace and security. Accordingly, this body makes recommendations and decisions with the aim of establishing international peace and security. It also enacts measures that do not involve, but also those that involve the use of armed force. In relation to the Security Council, the UN General Assembly has a subsidiary role in the maintenance of international peace and security. The Republic of Austria was a non-permanent member of the UN Security Council from 1990 to 1992. It was important for Austria that the UN system of collective security functions properly, having in mind the fact that the territory of the former Yugoslavia is in its immediate vicinity, as well as the fact that the basic principles of international law were violated, especially in Bosnia and Herzegovina. In this regard, the officials of the Republic of Austria at the United Nations initiated, participated in the preparation and voting of several UN Security Council resolutions with the aim of implementing certain collective security measures in Bosnia and Herzegovina. The most important acts related to the implementation of the set of collective security measures adopted by the United Nations organs with the strong involvement of the Republic of Austria are: UN Security Council Resolutions 749 and 752 (activities of the Republic of Austria in stopping the war in Bosnia and Herzegovina at an early stage), UN Security Council Resolutions 757 (economic sanctions against FR Yugoslavia), UN Security Council Resolution 761 (sending UNPROFOR to Sarajevo Airport), UN Security Council Resolution 764 (proposal to impose coercive measures), Council Resolutions 770 and 771 UN Security Council (delivery of humanitarian aid to Bosnia and Herzegovina and its right to self-defense), UN Security Council Resolution 779 (right to return the refugees), UN Security Council Resolution 781 (establishment of a no-fly zone),

Security Council Resolution 787 UN (proposal for the establishment of protected zones), UN General Assembly Resolutions 48/88 and 49/10 (request for lifting the arms embargo on Bosnia and Herzegovina and Herzegovina).

Keywords: *United Nations, collective security system, collective security measures, Republic of Austria, Bosnia and Herzegovina*